

Merja Kuukka ja Netta Lassila

OPISKELIJAYRITTÄJÄN TULOJEN VAIKUTUS KELAN ETUUKSIIN

Opinnäytetyö

Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto

Taloushallinto

2024

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto, tradenomi (AMK)
Tekijät	Merja Kuukka ja Netta Lassila
Työn nimi	Opiskelijayrittäjän tulojen vaikutus Kelan etuuksiin
Toimeksiantaja	Patteri Entrepreneur Society ry
Vuosi	2024
Sivut	70 sivua, liitteitä 9 sivua
Työn ohjaajat	Riitta Vento ja Mari Kirjalainen

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön aiheena on opiskelijayrittäjän tulojen vaikutus Kansaneläkelaitoksen eli Kelan etuuksiin. Opiskelijat eivät uskalla ryhtyä yrittäjiksi, koska pelkäävät yritystulojen myötä menettävänsä ennen kaikkea Kelan asu-
mistuen. Lisäksi selvitetään, ovatko opiskelijat tietoisia, mihin kaikkiin tukiin he ovat oikeutettuja, mikä yritysmuoto olisi sopiva opiskelijayrittäjälle sekä miten ja mistä opiskelijat haluavat saada lisätietoa yrittäjyydestä ja siihen liittyvistä etuuksista.

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Patteri Entrepreneur Society ry, joka on opiskelijoiden yrittäjyysyhteisö. Se toimii Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kaikilla kampuksilla ja tarjoaa opiskelijoille yhteisön, jossa yrittäjyydestä kiinnostuneet voivat oppia työelämässä ja yrittäjyydessä tarvittavia taitoja erilais-
ten projektien parissa.

Tutkimusaineiston hankinta toteutettiin Webropol-kyselytutkimuksella, haastat-
telemalla opiskelijayrittäjiä ja asiantuntijoita. Asiantuntijatahoina toimivat Kela,
Kaakkois-Suomen TE-toimisto ja Kouvola Innovation eli Kinno. Teorian tausta
koostuu mm. yrittäjyysosaamisen viitekehuksesta, nuorten kiinnostuksesta
yrittäjyyteen, yritysmuotojen ja niihin liittyvien velvoitteiden esittelyyn, tarjolla
oleviin yhteiskunnan yrittäjyyspalveluihin, opiskelijoille myönnettäviin Kelan
etuuksiin ja myöntöpäätöksiin vaikuttaviin perusteisiin.

Tutkimuksesta selvisi, että opiskelijan yritystulot ovat verrattavissa palkkatuloi-
hin, mutta tulojen todentaminen on työläämpää, ja se joudutaan käsittelemään
tapauskohtaisesti. Kaikilla opiskelijoilla ei kuitenkaan ole tietoa, mihin yhteis-
kunnan etuuksiin he ovat oikeutettuja yrittäjinä toimiessaan. Opiskelijat haluai-
sivat jatkossa saada tietoa ensisijaisesti internetistä mutta myös opintoihin liit-
tyvät kurssit ja sosiaalinen media saivat kannatusta.

Haastateltavilla oli kokemuksia erilaisista yritysmuodoista. Jokainen opiskeli-
jayrittäjä oli valinnut oman yritysmuotonsa sen perusteella, mikä oli perusta-
mishetkellä tuntunut parhaalta vaihtoehdolta. Yrittäjyys koettiin opintoja tuke-
vaksi toiminnaksi ja jokainen yrittäjänä toimiva opiskelija suositteli lämpimästi
yrittäjyyttä.

Asiasanat: yrittäjyys, opintotuki, Kela, opiskelija

Degree title	Bachelor of Business Administration
Authors	Merja Kuukka and Netta Lassila
Thesis title	Impact of entrepreneurial income on student financial aid
Commissioned by	Patteri Entrepreneur Society ry
Time	2024
Pages	70 pages, 9 pages of appendices
Supervisor	Riitta Vento and Mari Kirjalainen

ABSTRACT

The objective of this thesis was to study the effect of income on the benefits the student is granted by the Social Insurance Institution of Finland, Kela. The aim was to examine if there are grounds for student to avoid becoming entrepreneurs during their studies in fear of losing Kela's housing allowance due to business income. In addition, it was investigated whether students were aware of all the subsidies they are entitled to, and form of business would be suitable for a student entrepreneur. Finally, this study aimed to explore the channels and sources for students to receive more information about entrepreneurship and related benefits.

The commissioner of this thesis, an entrepreneurial community run by students, operates on all campuses of the South-Eastern Finland University of Applied Sciences and provides students with a community where everyone interested in entrepreneurship can learn together the skills needed in the world of work and business.

The research material was acquired with a Webropol survey, interviewing student entrepreneurs and expert bodies such as Kela, the Southeast Finland TE Office and Kouvola Innovation, Kinno. The conceptual basis consists of, primarily, entrepreneurial competence, young people's interest in entrepreneurship, company forms and related obligations, entrepreneurship services available in society, Kela's student financial aid and criteria influencing the aid granting process.

The interviewees had experiences of different forms of business. Each student entrepreneur had chosen their own form of business based on what had seemed the best option at the time of establishment. Entrepreneurship was seen as an activity that supported studies, and every student working as an entrepreneur warmly recommended entrepreneurship.

The study showed that a student's entrepreneurial income is comparable to wage income, but the verification of income is more laborious and must be processed on a case-by-case basis. However, not all students know what social benefits they are entitled to when they are self-employed. Based on the survey, students primarily search for information on the Internet, but they also expressed a desire to receive information from their studies and channels of social media.

Keywords: entrepreneurship, student financial aid, Kela, student

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	YRITTÄJYYS	9
2.1	Yrittäjyyskasvatus Suomessa.....	10
2.2	Yrittäjyysosaamisen viitekehys.....	11
2.3	Nuorten kiinnostus yrittäjyyteen tutkimusten valossa	11
2.4	Minustako yrittäjä?	12
2.5	Yrityksen perustaminen.....	14
2.6	Yritysmuodot	15
2.6.1	Toiminimi.....	15
2.6.2	Henkilöyhtiöt.....	16
2.6.3	Osakeyhtiö	18
2.6.4	Osuuskunta	19
2.6.5	Kevytyrittäjyys	19
2.6.6	4H-yritys	20
2.6.7	Vuosi yrittäjänä -toiminta (NYT-yritys).....	21
2.7	Kirjanpito ja verotus.....	22
2.7.1	Kirjanpito	22
2.7.2	Verotus.....	22
2.7.3	Arvonlisävero.....	23
2.7.4	Ennakkovero	24
2.7.5	Tulovero	24
2.7.6	Työnantajasuoritukset	25
2.7.7	Veroilmoitukset.....	25
2.7.8	Myöhästymismaksut ja veronkorotus.....	25
2.8	Vakuutukset.....	26
2.9	Yrittäjyyspalvelut	27

2.9.1	TE-toimisto	27
2.9.2	Uusyrityskeskus	27
2.9.3	Patentti- ja rekisterihallitus.....	28
2.9.4	Xamkin *ship Akatemia.....	28
3	KELAN ETUUDET OPIKELIJAYRITTÄJÄLLE	28
3.1	Opintotuki	28
3.2	Toimintaa säätelevät lait.....	29
3.3	Käsittelyajat	29
3.4	Tulorajat	29
3.5	Opintoraha.....	31
3.6	Yleinen asumistuki	33
3.7	Opintolaina	33
3.8	Koulumatkatuki.....	35
4	PATTERI ENTREPRENEUR SOCIETY RY	35
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	36
5.1	Opinnäytetyön tarve	37
5.2	Aineiston hankinta	38
6	TULOKSET	38
6.1	Webropol-kyselyn tulokset.....	38
6.2	Opiskelijayrittäjien haastattelut.....	45
6.3	Kelan erikoisasiantuntijan Ilpo Lahtisen haastattelu	46
6.3.1	Kelan etuudet	46
6.3.2	Opintotuki	48
6.3.3	Asumistuki	51
6.3.4	Muutoksia etuuksiin.....	52
6.3.5	Valitukset päätöksiin.....	53
6.3.6	Tekoälyn hyödyntäminen.....	54
6.3.7	Näkemykset opiskelijayrittäjyydestä.....	54

6.3.8	Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa	55
6.4	Voiko opiskelija saada starttirahaa?	55
6.5	Asiantuntijoiden vinkit opiskelijoille yrittäjyydestä	56
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	57
7.1	Yritysmuotojen vertailua opiskelijan näkökulmasta	59
7.2	Osakeyhtiö	59
7.3	Osuuskunta	59
7.4	Kevyt yrittäjyys	60
7.5	Toiminimi	60
7.6	4H-yritys	60
8	LOPUKSI	61
	LÄHTEET	63

TAULUKKOLUETTELO

KUVALUETTELO

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Liite 2. Tietosuojailmoitus

Liite 3. Haastattelukysymykset

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössä tutkitaan väitettä, jonka mukaan opiskelijan yritystulot vaikuttavat haitallisesti Kansaneläkelaitoksen eli Kelan etuuksiin ja erityisesti asumistuen saamiseen. Sen lisäksi selvitetään opiskelijoiden tietoisuutta siitä, mihin etuuksiin he ovat oikeutettuja, mikä yritysmuoto sopisi parhaiten yritystoimintaa aloittelevalle opiskelijalle sekä miten ja mistä opiskelijat haluavat saada tietoa yrittäjyydestä ja siihen liittyvistä etuuksista.

Opinnäytetyön tutkimusongelmaan eli opiskelijayrittäjän tulojen vaikutukseen Kelan etuuksiin ei kuitenkaan ole helposti löydettävissä selkeää ohjeistusta. Senpä vuoksi aiheen ympärillä vellovat huhut siitä, että opiskelijan ei kannata missään nimessä ryhtyä yrittäjäksi, jos ei halua menettää asumistukea yms. Erilaisilla yhteiskunnan etuuksilla on kuitenkin huomattava merkitys opiskelijan taloudessa. Pelko tukien menettämisestä ehkäisee monien opiskelijoiden yrityskokeiluja.

Tutkimusaineisto on koottu lomakekyselyllä, haastatteluilla ja erilaisista dokumenteista. Haastateltavat opiskelijat on rajattu henkilöihin, joilla on kokemusta yrittäjyydestä opintojen aikana. Haastattelimme myös eri asiantuntijoita yhteiskunnan tuista. Tutkimus on laadullinen ja tutkittavaa aihetta on käsitelty case-tyyppisesti.

Toimeksiantajana opinnäytetyössä toimii Patteri ES. Patteri on opiskelijoiden yrittäjyysyhteisö, jossa yrittäjyydestä kiinnostuneet henkilöt voivat verkostoitua keskenään. Patteri ei ole pelkästään sitä varten, että hiotaan liikeideoita vaan samalla opitaan yhdessä muiden kanssa yritteliäistä elämänasennetta. Opiskelijayhteisön avulla opiskelijat, jotka ovat kiinnostuneet yrittäjyydestä, voivat verkostoitua keskenään sekä alueen yrittäjien ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Opiskelijayhteisöt toimivat pääasiassa vapaaehtoisesti opiskelijoiden pyörittäminä.

Opiskelijayrittäjyys tarjoaa suhteellisen turvallisen tavan testata omia ideoita ja kokeilla omia siipiä yrittäjänä. Se tarjoaa mahdollisuuden toteuttaa omia unelmia, testata uusia innovaatioita ja liikeideoita. Se tarjoaa myös sellaisia kokemuksia, joita palkkatyössä ei voi saada. Yrittäjyys antaa konkretiaa opintojen

teoreettiselle sisällölle ja pohjaa työn hakemiselle, vaikkei opintojen jälkeen haluaisi jatkaa yrittäjänä. Yrittäjyys tukee myös taloudellisten taitojen kehittämistä ja estää syrjäytymistä. Yrittäjyys auttaa myös priorisoimaan omia toimia ja laittamaan esimerkiksi arvosanat oikeaan perspektiiviin. Yrittäjyyden voi nykyään joustavasti integroida yhteen opintojen kanssa. Sen myötä voi kerryttää myös opintopisteitä.

Yrittäjyydestä löytyy nykyään erittäin paljon tietoa. Maksutonta neuvontaa tarjoavat yhteiskunnan tukemat tahot kuten Uusyrityskeskukset ja TE-toimistot. Yritysvalmennuksia ja koulutuksia voi myös ostaa yrityksiltä. Opiskelijoiden kiinnostukseen yrittäjyyttä kohtaan vaikuttavat perhetausta, koulu sekä vapaa-ajan toiminta. Yhä useammat nuoret ajattelevat positiivisesti yrittäjyydestä ja omista yrittäjävalmiuksistaan. Itsensä työllistäminen on nykyään myös olennainen osa työmarkkinoita.

Suomalaisessa yhteiskunnassa opiskelijoiden koulutusta on haluttu tukea opintotuella, joka on osa sosiaaliturvajärjestelmää. Opintotuki koostuu nykyisin kolmesta eri tuesta, joita ovat opintoraha, opintolaina ja asumistuki. Tämänhetkinen opintotukijärjestelmä perustuu vuoden 1972 päätöksiin opintorahasta ja opintolainasta. Ensimmäisiä opintolainoja on myönnetty vähävaraisille jo 1940-luvulla.

Opintorahan määrään vaikuttavat opiskelijan ikä, oppilaitos, siviilisääty, se asuuko vielä vanhempien kanssa ja se onko lapsia. Alle 17-vuotiaat eivät voi saada opintorahaa, sillä heistä maksetaan vielä lapsilisää, mutta heidän on mahdollista saada oppimateriaalilisää. Oppimateriaalilisää opiskelijat voivat saada, mikäli on naimaton ja lapseton opiskelija eikä ole oikeutettu maksuttomaan koulutukseen, asuu vanhempien kanssa sekä on alle 20-vuotias tai on 18-vuotias mutta asuu yksin. Opintotukiajat vaihtelevat koulutuksen mukaan. Opintotuessa on tietyt tulorajat, joiden ylittäminen voi johtaa Kelan takaisinperintään.

Yleinen asumistuki on osa opintotukijärjestelmää. Asumistuki on tarkoitettu avuksi asumismenojen maksuun, mikä on enintään 70 % asumismenoista. Asumistukea Kela voi myöntää vuokra-, asumisoikeus-, omistus- tai osaomistusasuntoon.

Valtio takaa opiskelijoille opintolainan, joka maksetaan samalla tavalla takaisin pankille kuin mikä tahansa muukin laina. Kela tekee päätöksen opiskelijalle opintolainasta, jonka jälkeen opiskelija voi nostaa tämän haluamastaan pankista. Lainaa ei ole pakko nostaa kuitenkaan kokonaan vaan siitä voi nostaa oman tarpeen mukaisen summan. Jos on aloittanut korkeakouluopintonsa 1.8.2014 tai sen jälkeen, voi saada opintolainahyvityksen, jos suorittaa opintonsa määräajassa. Opintolainahyvitys tarkoittaa sitä, että Kela maksaa 40 %:n osuuden opintolainan minimirajan ylittävästä määrästä. Opintolainan minimiraja hyvityksessä on yli 2 500 euroa.

Tutkimuksen ulkopuolelle rajattiin muut yhteiskunnan tuet kuin Kelan etuudet. Kyselylomakkeella kyllä selvitettiin, onko opiskelijoilla tietoa TE-palveluiden tuista. Ne päädyttiin kuitenkin rajaamaan loppujen lopuksi kokonaan tutkimuksen ulkopuolelle, sillä päätoimisella opiskelijalla ei ole mahdollisuutta hakea niitä opintojen ohessa. Aikuiskoulutustukea ei myöskään otettu huomioon, sillä tämä tukimuoto poistuu käytöstä eikä tätä myönnetä enää 1.8.2024 jälkeen. Tiedossa on, että tukiin on tulossa muitakin muutoksia mutta niitä ei ole tässä opinnäytetyössä huomioitu.

2 YRITTÄJYYS

”Yrittäjyys tarkoittaa sitä, että hyödynnät mahdollisuuksia ja ideoita ja muutat ne arvoksi muille. Luotu arvo voi olla taloudellinen, kulttuurinen tai sosiaalinen.” (British Council s.a.)

Euroopan komissio määritteli vuonna 2006 aloitekyvyn ja yrittäjyyden yhdeksi Euroopan kansalaisten ja organisaatioiden elinikäisen oppimisen kahdeksasta avaintaidosta. Muut avaintaidot ovat lukutaito, monikielitaito, matemaattiset, luonnontieteelliset ja teknologiset taidot, digitaaliset taidot, henkilökohtaiset, sosiaaliset ja oppimistaidot, kansalaistaidot, kulttuuritietoisuuteen ja kulttuurin ilmaisumuotoihin liittyvät taidot. (European Commission s.a.)

Vuonna 2016 Euroopan komissio tuotti yrittäjyysosaamisen viitekehyksen, joka on nimeltään The European Entrepreneurship Competence Framework. Jäljempänä käytämme siitä lyhennettä EntreComp. EntreCompin mukaan

yrittäjyys on elinikäistä osaamista ja auttaa myös tunnistamaan tekijät, joilla on vaikutusta yrittäjähenkiseksi kehittymiseen. Tätä määritelmää voi soveltaa lähes kaikessa ja kaikkialla: koulutuksessa, yhteisöissä, yrityksissä, julkishallinnossa, töissä ja harrastuksissa. (European Commission s.a.)

EntreCompin viitekehys jakautuu kolmeen pääkategoriaan (European Commission s.a.):

1. Ideat ja mahdollisuudet, jotka käsittävät luovuuden, mahdollisuuksien huomaamisen sekä arvon luomisen.
2. Resurssit: itseluottamus, resilienssi, taloudellinen lukutaito sekä muiden resurssien hyödyntäminen.
3. Käytännön taidot ja tiedot: suunnittelut, projektinhallinta, riskienhallinta ja vaikuttaminen.

EntreCompin mukaan yrittäjyyskasvatuksessa olennaista on kaksi näkökulmaa (European Commission s.a.):

1. Kasvatetaan vastuuta vähän kerrallaan ideoinnissa ja arvonluonnissa.
2. Mahdollistetaan kehittyminen askel askeleella pienestä yhä monimutkaisempaan.

2.1 Yrittäjyyskasvatus Suomessa

Suomessa yrittäjyyskasvatuksen perinteet ovat lähtöisin 1980-luvulta. Silloin todettiin, että talouskasvun vauhdittamiseksi tarvitaan yrittäjyyttä, ja yrittäjyydestä tuli ammatillisen koulutuksen tavoite. Yleissivistävän koulutuksen opetusohjelmiin yrittäjyys tuli mukaan 1990-luvulla, ja korkeakouluissa yrittäjyysstrategiat- ja painotukset alkoivat näkyä 2000-luvulla. Yrittäjyyskasvatuksen sisällyttäminen opetussuunnitelmiin ei ollut itsestäänselvyys, vaan se jakoi mielipiteitä. (Suhonen 2021.)

Oppilaitosten lisäksi myös hyvin monet yhteisöt työskentelevät yrittäjyyskasvatuksen parissa. Keskeisimpiä niistä on YES-verkosto ja Nuorten yrittäjyys ja talous NYT, joiden pääasiallinen tehtävä on kehittää yrittäjyyskasvatusta ja tuottaa mm. oppimissisältöjä kouluille. Lisäksi Suomen Yrittäjät -järjestö haluaa vaikuttaa Suomen osaamispolitiikkaan omista lähtökohdistaan. Nykyään

yrittäjyyskasvatuksen kentälle ovat löytänyt tiensä myös yritykset, jotka tarjoavat palveluja kunnille ja kaupungeille. (Opetushallitus 2024.)

2.2 Yrittäjyysosaamisen viitekehys

Suomessa YES-verkosto on kehittänyt EntreCompin pohjalta Yrittäjämäisen osaamisen ekosysteemi -mallin. Siinä tunnustetaan, että oppimista tapahtuu myös formaalin koulutuksen ulkopuolella kuten esim. kolmannella sektorilla ja harrastustoiminnassa. Nonformaali oppiminen tapahtuu tekemällä sekä kokeamalla ja samalla vahvistaen yrittäjyyshenkisyttä. (YES ry 2024.)

Esimerkkinä vapaa-ajalla tapahtuvasta oppimisesta on Entrepreneur Society -toiminta, joka on opiskelijalähtöistä ja jonka tavoitteena on koota yhteen vapaa-ajalla yrittäjyydestä kiinnostuneita korkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijoita ja alumneja. 4H-järjestön yrittäjyyskasvatus on koko toiminnan läpileikkaavaa ja tapahtuu myös pääasiassa vapaa-ajalla sekä perustuu tekemällä ja kokemalla oppimiseen. (Suomen 4H-liitto 2024b.)

2.3 Nuorten kiinnostus yrittäjyyteen tutkimusten valossa

Tämä opinnäytetyö liittyy nuorten, alle 29-vuotiaiden opiskelijoiden kasvaneeseen kiinnostukseen yrittäjyyttä kohtaan (Nuorisolaki 21.12.2016/1285). Yhä useampi nuori ajattelee yrittäjyydestä ja erityisesti omista yrittäjyysvalmiuksistaan positiivisesti. Itsensä työllistäminen on myös kasvava ja tärkeä osa työmarkkinoita. Yrittäjyys nähdään yhä useammin mahdollisena uravaihtoehtona tai sivutulon lähteenä. (NYT s.a.).

Opiskelija tai koululainen on 15 vuotta täyttänyt henkilö, joka opiskelee päätoimisesti jossakin oppilaitoksessa eikä ole ansiotyössä eikä työtön. Kun väestö luokitellaan sosioekonomisen aseman mukaan, opiskelijoiden alaikäraja on 16 vuotta. Tämän määritelmän mukaan Suomessa opiskelijoita oli vuoden 2023 lopussa 168 000 henkilöä. Vuoden viimeisellä viikolla työvoimakoulutuksessa olevat lasketaan myös opiskelijoiksi. 15-vuotiaat on määritelty koululaisiksi. Alle 15-vuotiaat koululaiset kuuluvat pääasiallisen toiminnan luokkaan ”0–14-vuotiaat”. Opiskelijana voidaan tietyissä tarkasteluissa pitää kaikkia perusasteen jälkeisissä oppilaitoksissa opiskelevia. Tieto opiskelusta on kerätty syyskuun tilanteen mukaisena. Vuoden viimeisellä viikolla he voivat pääasialliselta

toiminnaltaan kuitenkin olla myös työllisiä, työttömiä tai varusmiehiä. (Tilastokeskus 2024.)

Vuosina 2020–2022 toteutettiin Opetushallituksen toimesta Ysimittari-kysely vuosina 2005–2007 syntyneille 9-luokkalaisille nuorille. Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää, mitä nuoret ajattelivat omista yrittäjyysvalmiuksistaan ja samalla tarkasteltiin heidän asennettaan yrittäjyyttä kohtaan. Asteikolla 1–5 oppilaat arvioivat omiksi yrittäjyysvalmiuksiksi keskimäärin 3,46, kun taas asenne yrittäjyyttä kohtaan oli hieman alle 3:n keskiarvon. (Raappana & Kuru 2022.)

Henkilön yritysperiaatteiden kehittymiseen vaikuttavat perhetausta, koulu sekä vapaa-ajan toiminta. Raappana ja Pihkala (2024) ovat tutkimuksessaan yhdistäneet nämä kolme tekijää samaan malliin testatakseen niiden suhteellista merkitystä. Koulu pystyy tarjoamaan yrittäjäosaamista, mutta yrittäjähenkisyyteen sillä on jopa negatiivinen vaikutus. Perhetaustalla on tutkitusti positiivista vaikutusta nuoren yrittäjyyshenkisyyteen. Vapaa-ajan toiminnalla on erittäin positiivinen vaikutus yrittäjyyshenkisyyteen, koska nuoret ovat valinneet itse harrastuksensa, ja se on omaehtoista toimintaa. (Raappana & Pihkala 2024.)

Myös Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö (Otus) on tutkinut yhteistyössä Yrittäjien kanssa vuonna 2022 korkeakouluopiskelijoiden yrittäjyshalukkuutta ja yrittäjänä toimimista. Tutkimuksen mukaan yrittäjyshalukkuus on kohonnut edelliseen, vuoden 2019 tutkimukseen verrattuna. Lisäksi myös useampi opiskelija on kiinnostunut toimimaan yrittäjänä opintojen jälkeen. Yrittäjyydestä kiinnostuneiden opiskelijoiden määrä oli reilut 30 %. Niiden opiskelijoiden määrä, jotka toimivat yrittäjänä jo opintojen aikana, ei ollut noussut aiemmasta 3 %:sta. (Otus s.a.)

2.4 Minustako yrittäjä?

Yrittäjyyttä pohtiessa olisi hyvä miettiä myös omia persoonallisuuspiirteitä, sillä esimerkiksi itsenäisyys, riskinotto-kyky, kunnianhimo ja innovatiivisuus tukevat yrittäjänä toimimista. Yrittäjänä toimiessa vaaditaan itsenäistä päätöksentekokykyä. Jos tämä pelottaa, niin silloin voi harkita tiimiyrittäjyyttä, jossa päätökset tehdään yhdessä. Yrittäjänä kohtaa erilaisia epävarmuuksia ja joutuu ottamaan toimeentuloon sekä ajanhallintaan liittyviä riskejä. Yrittäjän pitää olla

kunnianhimoinen ja näyttämisenhaluinen sekä suoriutua työssään ja tavoitella jatkuvasti parempia tuloksia. Yrittäjän pitää myös pystyä hahmottamaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia eikä kangistua vanhoihin kaavoihin. (Digi- ja väestövirasto 2019a.) Yrittäjyys vaatii myös ammattitaitoa sekä osaamista omalta alalta. Tietynlaiset yrittäjyystaidot ovat oleellinen osa yrittäjyyttä, sillä yritystoiminta ja taloushallinnon perusteet tulee ymmärtää sekä tiedostaa ne asiat, joihin on velvollinen yrittäjänä toimiessasi. (Digi- ja väestövirasto 2019b.)

Opiskelijoiden tulisi yrittäjyyttä miettiessään pohtia, olisiko kyseessä elinkeinotoiminta vai tulonhankkimistoiminta. Elinkeinotoiminta on laajempaa sekä pidempiaikaista toimintaa, kun taas tulonhankkimistoiminta on kertaluontoisempaa, eikä toiminnan tulevaisuudesta ole varmuutta. Opiskelijan ei tarvitse välttämättä tulonhankkimistoinnasta ilmoittautua elinkeinoharjoittajaksi, mutta hänen täytyy kuitenkin pitää itse tuloista ja menoista kirjanpitoa. Verotuksessa tämä tulo ilmoitetaan nettotulona. Toiminta katsotaan harrastustoiminnaksi silloin, kun se on pienimuotoista, jolloin tulot verotuksessa huomioidaan samalla tavalla bruttotuloina kuin palkansaajalla. (Sorsa 2019.)

Yrityksen perustamista pohtiessa on hyvä käydä läpi erilaisia vaihtoehtoja. Voi perustaa oman yrityksen tai ostaa olemassa olevan yrityksen. Yrityksen ostamista kannattaa harkita silloin, kun myynnissä olisi yritysideaan sopiva yritys tai jos löytää kiinnostavan yhtiön, jonka toimintaan ja potentiaaliin uskoo täysin. Yrityspörssien ja myyntivälittäjien kautta voi löytää mahdollisia myynnissä olevia yrityksiä, joita kannattaa tutkia yrittäjyyttä miettiessään. (Hovinen 2021.)

Suomen Asiakastiedon toimitusjohtaja Jukka Ruuska on listannut oman yrityksen perustamisen plussat ja miinukset OP:n artikkelissa (Hovinen 2021). Oman yrityksen perustamisessa on plussaa se, että yrittäjä aloittaa toiminnan puhtaalta pöydältä ja vie yritystään eteenpäin haluamaansa suuntaan eikä hänelle tule yllätyksiä toisten tekemisistä tai tekemättömyyksistä. Miinuksia tässä vaihtoehdossa on se, että yrittäjän täytyy tehdä itse kaikki perustamistoimenpiteet eikä asiakaskuntaa vielä ole. Uusi yritys vaatii huolellista markkinointia saadakseen näkyvyyttä. Jos yrityksen perustamisessa kiirehditään ja pohjatoitit ei tehdä huolellisesti, niin se voi kostautua myöhemmin. (Hovinen 2021.)

Valmiin yrityksen ostamisen plussia ovat muun muassa se, että yrityksellä on jo asiakaskunta ja se tunnetaan, pohjatyöt on tehty hyvin ja yritys on valmis työntekijöitä myöten. Miinuksia tässä vaihtoehdossa on se, että tämä vaatii yleensä rahoitusta, yrityksen toiminnassa voi olla joitain puutteita, jotka tulevat myöhemmin esiin kuten virheellisyydet kirjanpidossa, hoitamattomia veroseuraamuksia. Lisäksi esimerkiksi työntekijöiden osaaminen tai motivaatio ei välttämättä ole ajan tasalla. Jos yrityskauppa on itselle sopivin vaihtoehto, niin ostettavan yrityksen toimintaan kannattaa paneutua syvällisesti. Tällaisessa tilanteessa kannattaa hyödyntää apuna kokenutta tilitoimistoa tai tilintarkastajaa. (Hovinen 2021.)

2.5 Yrityksen perustaminen

Patentti- ja rekisterihallitukselle (PRH) suoritettavat perustamishinnat ovat eri yhtiömuodoissa erisuuruiset. Toiminimiyrittäjän perustamisilmoitus on suuruudeltaan 70,00 €. Toiminimiyrittäjä, jolla on Y-tunnus olemassa, joka ei ole vielä kaupparekisterissä ja ilmoittaa itsensä kaupparekisteriin, maksaa 70,00 €. Osakeyhtiön perustaminen ohjatusti YTJ-palvelussa maksaa 280,00 €. Osuuskunnan perustamisilmoitus on mahdollista tehdä vain paperisena hintaan 370,00 €. Avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön perustaminen ei ole mahdollinen sähköisellä ilmoituksella, mutta paperi-ilmoituksen tekeminen maksaa 280,00 €. Arvonlisävero (ALV) on käsittelymaksuissa 0 %. (PRH 2024b.)

Kaupparekisteriin tehtävistä muutos- ja lopettamisilmoituksista peritään erillisiä hintoja eri tehtävien mukaan. Osakeyhtiö, toiminimi, osuuskunta sekä henkilöyhtiöt (avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö) voivat maksuttomasti tehdä seuraavat ilmoitukset: henkilön ilmoitus itse rekisteriin merkityn tehtävän päättymisestä, osoite- ja yhteystietojen muutokset sekä tilinpäätöksen ilmoittaminen sähköisesti kahdeksan kuukauden kuluessa siitä, kun tilikausi on päättynyt. (PRH 2024a.)

Osakeyhtiö, osuuskunta sekä henkilöyhtiöt voivat ilmoittaa lisäksi maksuttomasti ennen 1.1.1994 kaupparekisteriin rekisteröidyn elinkeinoharjoittajan henkilöiden henkilötunnukset, edunsaajailmoitukset sekä yhtiön purkamiset ja lopputilityksen ilmoitukset. Henkilötunnusilmoitukset henkilöyhtiöissä voidaan

antaa vain paperisena. Toiminimiyrittäjä voi maksuttomasti tehdä myös toiminnan lopettamisilmoituksen. (PRH 2024a.)

Kaupparekisterin rekisteröidyistä yritysten lukumääristä pidetään tilastointia (ks. taulukko 1). Tilastosta käy ilmi, että viimeisen kahden vuoden aikana avoimen yhtiön perustamismäärässä ei ole tapahtunut muutosta. Osakeyhtiöitä on perustettu 542 vähemmän vuonna 2023 kuin 2024. Osakeyhtiöiden perustamisessa on tapahtunut huomattavaa muutosta eri vuosien välillä. Koronavuosi- en aikana osakeyhtiöitä oli perustettu ennätysellinen määrä, minkä jälkeen määrät ovat lähteneet laskuun. Kommandiittiyhtiöiden perustamismäärissä ei ole suurempaa kasvua tapahtunut viimeisen kahden vuoden aikana. Osuuskuntia on perustettu 11 enemmän vuonna 2023 kuin 2022. Toiminimiä on perustettu 126 enemmän vuonna 2023 kuin 2022.

Taulukko 1. Rekisteröityjen uusien yritysten lukumäärät yritysmuodoittain kaupparekisterissä (PRH 2024c)

Yritysmuoto	2023	2022	2021	2020	2019
Avoin yhtiö	162	162	212	176	319
Kommandiittiyhtiö	193	191	254	254	424
Osakeyhtiö	18955	19497	21706	20020	18100
Osuuskunta	59	48	78	92	142
Yksityinen elinkeinonharjoittaja	16860	16734	17165	16484	17581
Yhteensä	37094	38167	41009	38452	38213

4H-harrastusyrittäjiä (tarkempi esittely kohdassa 2.6.6) perustettiin vuonna 2023 yhteensä 1300. Kaikkiaan 4H-yrittäjiä oli viime vuonna yhteensä 2300. Määrä on noussut vuodesta 2022 jolloin 4H-yrittäjiä oli yhteensä 2050. (Suomen 4H-liitto 2024a).

2.6 Yritysmuodot

Erilaisia yhtiömuotoja Suomessa ovat yksityinen elinkeinonharjoittaja (toiminimi), avoin yhtiö (Ay), osakeyhtiö (Oy), kommandiittiyhtiö (Ky) sekä osuuskunta (osk). Lisäksi esittelyssä ovat Y-tunnukseton ja Y-tunnuksellinen kevytyrittäjäyys, 4H-yrittäjä ja NYT-yrittäjät.

2.6.1 Toiminimi

Yksityinen elinkeinonharjoittaja eli toiminimellä toimiva henkilö harjoittaa liiketoimintaa yksin. Toiminimellä ei ole mitään pääoman minimimäärää.

(Yrityksen perustamisopas; käytännön perustoimet 2024, 24.) Elinkeinoharjoittaja voi olla liikkeenharjoittaja ja ammatinharjoittaja, jotka eroavat toisistaan niin, että ammatinharjoittajalla ei ole palkattuja työntekijöitä vaan hänen työnsä perustuu hänen omaan ammattitaitoonsa (esim. hieroja tai tulkki), kun taas liikkeenharjoittajana hän voi lisäksi palkata työntekijöitä avukseen tarpeen tullen. Toiminimiyrittäjä tekee itse yritystä koskevat päätökset sekä sopimukset. Lisäksi hän vastaa omaisuudellaan yrityksen veloista, ja toiminnasta saatavat voitot hän saa itselleen. (Uusyrittäjäkeskus 2019, 42–43.)

Toiminimen perustaminen on yksinkertaista ja helppoa, sillä mitään erillisiä perustamisasiakirjoja ei tarvitse hoitaa. Toiminnan aloituksesta tehdään ilmoitukset vain Verohallinnolle sekä kaupparekisteriin. Mikäli yksi seuraavista kohdista täyttyy, niin kaupparekisteriin pitää ilmoittautua: on pysyvä toimipaikka, yrityksessä työskentelee muitakin henkilöitä kuin alaikäinen lapsi, lapsenlapsi tai aviopuoliso, tai elinkeinotoiminta on luvanvaraista. (Uusyrittäjäkeskus 2019, 43.)

Luvanvaraiset toimialat ovat sellaisia, joiden harjoittamista on haluttu yleisen turvallisuuden takaamiseksi säännellä lailla. Tällaisia elinkeinoja ovat esimerkiksi terveystalot, sähkötyöt sekä alkoholijuomien valmistus ja myynti. Tällaista elinkeinotoimintaa harjoittavien yritysten toimintaa valvovat eri viranomaiset. (Ukko.fi 2022.)

Toiminimiyrittäjän kirjanpidon voi hoitaa itsenäisesti tai ostaa sen ulkopuoliselta kirjanpitäjältä. Tilintarkastus ei ole pakollinen. Kirjanpito helpottaa pitämään omat ja yrityksen varat erillään. Toiminimiyrittäjä ei voi maksaa itselleen tai puolisolleen palkkaa mutta voi kuitenkin nostaa rahaa yritykseltään yksityisottoina. Toiminimiyrittäjä ei voi myöskään saada luontaisetuja kuten päivärahajoja tai matkakorvauksia. Toiminimiyrittäjä maksaa veronsa tuloksen perusteella. Toiminimi yritysmuotona sopii aloittavalle yrittäjälle, sillä se on yksinkertainen ja helppo. (Uusyrittäjäkeskus 2019, 43.)

2.6.2 Henkilöyhtiöt

Henkilöyhtiöitä perustaessa tarvitaan omistajia eli yhtiömiehiä vähintään kaksi. Henkilöyhtiöitä ovat avoimet yhtiöt sekä kommandiittiyhtiöt. Henkilöyhtiöissä

yhtiömiesten tulee sijoittaa yhtiöpanos yritykseen, mikä voi olla joko työtä, rahaa tai jotain muuta omaisuutta. Henkilöyhtiö sopii perheyrietyksille tai sellaisille henkilöille, jotka voivat luottaa toisiinsa täysin, sillä vastuunalaiset yhtiömiehet ovat vastuussa tekemistään sopimuksista yhdessä. (Uusyrietykskeskus 2019, 43–44.)

Tilintarkastajat henkilöyhtiöissä eivät ole pakollisia, paitsi jos tilintarkastuslaki (18.9.2015/1141), yhtiösopimus tai yhtiömiehet yksimielisesti edellyttävät valintaa tilintarkastajasta (Yrietyksen perustamisopas; käytännön perustoimet 2024, 25–27).

Avoimessa yhtiössä päätökset yrietyksen asioista omistajat tekevät yhdessä sekä he vastaavat omalla omaisuudellaan yrietyksen veloista. Vastuuasioista yhtiömiehet voivat sopia myös toisin. Avoimessa yhtiössä yhtiöpanoksen ei tarvitse olla rahaa vaan se voi olla myös työtä. (Uusyrietykskeskus 2019, 44.)

Avointa yhtiötä perustettaessa tarvitaan perustajia eli yhtiömiehiä vähintään kaksi henkilöä. Yhtiömiehet voivat koostua joko luonnollisista henkilöistä tai oikeushenkilöstä kuten toisista yrietyksistä. Toiminnan aikana, jos yhtiömiesten määrä jostain syystä vähenee niin, ettei yhtiössä ole enää kuin yksi yhtiömiehi eikä tähän vuoden kuluessa tule ketään toiseksi yhtiömieheksi, niin yhtiön katsotaan purkautuneen. Avoimessa yhtiössä ei ole pakko valita toimielimiä, mutta kuitenkin yhtiössä voi olla toimitusjohtaja, hallitus ja yhtiömiesten kokous, jos näistä asioista on sovittu yhtiösopimusta laadittaessa. Kaupparekisteriin tulee ilmoittaa tieto, jos yhtiöön on valittu toimitusjohtaja. Rahapanosta yhtiöön ei tarvitse laittaa, eli se voidaan perustaa pelkällä työpanoksella. (Yrietyksen perustamisopas; käytännön perustoimet 2024, 25.)

Kommandiittiyhtiössä yhtiömiehiä on kahdenlaisia eli äänettömiä sekä vastuunalaisia. Yrietyksen asioista vastuunalaiset yhtiömiehet tekevät päätökset yhdessä, ja he vastaavat omalla omaisuudellaan yrietyksen veloista. Kommandiittiyhtiössä yhtiöpanokseksi vastuunalaisilta yhtiömiehiltä riittää työ, rahaa ei tarvita, kun taas äänettömien yhtiömiesten panos on raha tai jokin muu omaisuus. Äänettömille yhtiömiehille sijoituksesta kuuluu maksaa sovittua korkoa. (Uusyrietykskeskus 2019, 43–44.)

Kommandiittiyhtiötä perustaessa yhtiömiehiä tulee olla kaksi tai jopa useampi, mutta yhden ainakin on oltava vastuunalainen yhtiömies ja yhden vähintään toimittava äänettömänä yhtiömiehenä. Yhtiömiehet voivat olla samalla tavalla yksittäisiä henkilöitä tai oikeushenkilöitä kuten avoimessa yhtiössäkin. Toimielimien suhteen säännökset ovat samanlaiset kuin avoimessa yhtiössä eli yhtiössä ei ole pakollisia toimielimiä, mutta yhtiössä voi kuitenkin olla toimitusjohtaja, hallitus sekä yhtiömiesten kokous, mikäli näistä on sovittu ennakkoon yhtiösopimuksella. Pääoman tarve erottuu aiemmista yhtiömuodoista niin, että äänettömän yhtiömiehen kuuluu suorittaa yhtiölle jokin omaisuuspanos, sillä tässä ei työpanos riitä. Panoksen pitää olla äänettömällä yhtiömiehellä rahaa tai rahassa arvioitavissa olevaa omaisuutta. Yhtiössä vastuunalaisen yhtiömiehen panokseksi yhtiöön riittää työpanos. (Yrityksen perustamisopas; käytännön perustamistoimet 2024, 27.)

Alle 18-vuotias voi toimia yhtiömiehenä, mutta tällöin huoltaja tai edunvalvoja edustaa alaikäistä yrityksen perustamisessa, johon hän on hakenut Digi- ja väestöviraston luvan edustamiseensa. Sellaisissa tilanteissa, joissa yhtiön toisena yhtiömiehenä toimisi alaikäisen huoltaja tai edunvalvoja, tulee alaikäisen hakea Digi- ja väestövirastosta tai tuomioistuimesta huoltajan tai edunvalvojan sijaista. (Digi- ja väestövirasto 2024c.)

2.6.3 Osakeyhtiö

Osakeyhtiön voi perustaa joko yksin tai useamman luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön kanssa. Osakeyhtiössä hallitus on aina pakollinen toimielin. (Uusyrittäjäkeskus 2019, 45.) Hallitukseen tulee valita yhdestä viiteen henkilöä, ellei yhtiöjärjestyksessä ole määrätty toisin. Hallitukseen tulee valita vähintään yksi varajäsen, jos se koostuu alle kolmesta henkilöstä. Hallituksen jäsenenä ei voi toimia alaikäinen, oikeushenkilö eikä sellainen henkilö, joka on edunvalvonnan alaisuudessa. Lisäksi sellaiset henkilöt eivät voi kuulua hallitukseen, jotka ovat konkurssissa tai mahdollisesti liiketoimintakiellossa. (Yrityksen perustamisopas; käytännön perustamistoimet 2024, 29.)

Yksityisen osakeyhtiön perustaminen ei vaadi osakepääomaa, mutta jos kyseessä on julkinen osakeyhtiö, niin tämän vähimmäispanos on 80 000 euroa. Osakeyhtiössä etuna on se, että osakkeen omistajan vastuu yhtiön veloista ja

muista mahdollisista sitoumuksista rajoittuu yhtiön pääomaan eli siihen, mitä hän on sijoittanut yhtiöön eikä henkilön omaan omaisuuteen (Uusyrittäjäkeskus 2019, 45.) Eli esimerkiksi konkurssitilanteessa osakkeen omistajan henkilökohtainen varallisuus ei ole sidoksissa yritykseen.

Osaakeyhtiölaki (21.7.2006/624) vaatii tilintarkastajan, mutta tilintarkastuslain mukaan tilintarkastaja voidaan jättää valitsematta. Tilintarkastaja voidaan olla valitsematta, jos päättyneellä sekä välittömästi edeltäneellä tilikaudella enintään seuraavista edellytyksistä on täyttynyt yksi kohta (PRH 2024d):

- loppusumma taseessa ylittää 100 000 euron rajan
- liikevaihto ylittää 200 000 euron rajan tai
- yrityksen palveluksessa toimii yli kolme henkilöä keskimäärin.

2.6.4 Osuuskunta

Osuuskunnan voivat perustaa yksi tai useampi luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Osuuskunnan perustajana voi myös toimia ulkomaalainen henkilö. Osuuskuntaa perustettaessa ei vaadita tietynsuuruista osuuspääomaa. Tarvitavasta osuuspääomasta sovitaan yhdessä osakkaiden kanssa. Osuuskunnan pääasiallinen tavoite ei ole voiton maksimointi vaan elinkeinon harjoittamisen mahdollisuuden tarjoaminen jäsenilleen. Osuuskunta on hyvä alusta toteuttaa myös yhteisyritystä. Ylintä päätösvaltaa käyttää osuuskunnan kokous, jossa jokaisella on yksi ääni, ellei perustamisääntöihin ole muuta mainittu. (Digi- ja väestövirasto 2024d). Osuuskunta on sopiva yritysmuoto, kun jäsenet ovat sitoutuneita ja aktiivisia. Se kuitenkin toimii myös, vaikka jäsenkunta olisi vaihtuvaa, kunhan varmistetaan, että jäsenten välillä on keskinäinen tasavertaisuus. (Uusyrittäjäkeskus 2019, 48.)

2.6.5 Kevytyrittäjä

Kevytyrittäjä mielletään yrittäjyyden ja palkkatyön yhdistelmäksi, mutta käytännössä se on verotuksellinen työsuhde. Suomen lainsäädäntö ei tunne kevytyrittäjää. Suomessa on vain joko palkansaajia tai yrittäjiä. Suomessa on tällä hetkellä lukuisia yrityksiä, jotka tarjoavat kevytyrittäjäpalveluja. Kevytyrittäjä ilman Y-tunnusta on verotuksellisesti palkansaaja. Palveluntarjoajan kanssa tehdään ns. muodollinen työsopimus, jossa sovitaan

palkanmaksusta. Laskutuspalveluyritykseen toimitetaan verokortti, ja yritys hoitaa ennakonpidätyksen sekä toimittaa tiedot tulorekisteriin. Kevytyrittäjän tulot verotetaan ansiotulona. Verotuksessa kevytyrittäjän vähennykset ovat henkilökohtaisia vähennyksiä ja ne tehdään OmaVeron kautta. (Kevytyrittäjäksi.com 2024.)

Kevytyrittäjä itse markkinoi ja myy omaa työtään, tekee työt itsenäisesti ja luo laskun tehdystä työstä. Laskutuspalveluyritys lähettää laskun eteenpäin joko verkkolaskuna, postitse tai sähköpostitse. Laskutuspalvelut veloitetaan aina palkanmaksun yhteydessä. Suurin osa kevytyrittäjistä toimii ilman Y-tunnusta. Kevytyrittäjä hinnoittelee aina oman työnsä. Palvelumaksun lisäksi pitää hinnoittelussa ottaa huomioon arvonlisävero, vaikkei itse olisikaan alv-velvollinen, koska laskutuspalveluyritys on alv-velvollinen ja se laskuttaa toimialan alv-%:n mukaan. (Pöytäniemi & Ruokonen 2023.)

Kevytyrittäjä ilman Y-tunnusta ei ole yrittäjä, mutta laskutuspalveluun rekisteröityessään voi myös valita Y-tunnukselliset palvelut. Y-tunnuksen saa maksutta, koska se tulee vain verohallinnon rekistereihin ja sitä ei ilmoiteta kaupparekisteriin. Käyttöön tuleva markkinointinimi ei ole virallinen yritysnimi, mutta se täytyy silti selvittää YTJ-palvelusta, ettei suunniteltu nimi ole jo kenenkään käytössä. Y-tunnuksen myötä kevytyrittäjästä tulee toiminimiyrittäjä, joka on itse vastuussa koko toiminnastaan, vaikka on ulkoistanut laskutuspalvelut, kirjanpidon ja ALV-ilmoitukset palveluntarjoajalle. (Ukko.fi s.a.)

Y-tunnuksellinen kevytyrittäjä on myös YEL-velvollinen (tarkemmin kohdassa 2.8), jos edellytykset täyttyvät. Tulojen kehitystä täytyy itse seurata tulorekisteristä. Y-tunnuksellisen kevytyrittäjän tulee myös itse selvittää, mikä oikeus hänellä on esim. työttömyysturvaan. Sivutoiminen työskentely yrittäjänä ei kuitenkaan periaatteessa estä sovitellun työttömyysetuuden maksamista. Tarvittaessa TE-toimisto arvio, onko yrittäjyys sivu- vai päätoimista ja paljonko yritystoimintaan on käytetty työaika. (Pöytäniemi & Ruokonen 2023.)

2.6.6 4H-yritys

4H-yrittäjyys on pienimuotoista, 4H-järjestön organisoimaa vapaa-ajan harrastustoimintaa (yrittäjyyskasvatusta). Toiminta on tarkoitettu 13–28-vuotiaille.

4H-yrittäjäksi haluava liittyy paikallisen 4H-yhdistyksen jäseneksi ja sitoutuu 4H:n arvoihin. Jäsenmaksu on 40 €/vuosi (vuonna 2024). Jäsenmaksulla saa yritysvalmennuksen sekä neuvontaa ja tukea yrittäjyyden haasteisiin. 4H-yrittäjä saa hyödyntää markkinoinnissaan 4H-yritysbrändiä. Yritysvalmennus on joko lähi-, etä- tai verkkovalmennusta tilanteen ja henkilön tarpeen mukaan. Lisäksi jokaisella 4H-yrittäjällä on vapaaehtoinen yritysohjaajan tukenaan. 4H-yrittäjille on tarjolla myös edullinen yritystoiminnan vastuuvakuutus. Käytännössä 4H-yrittäjä on toiminimiyrittäjä, mutta liikevaihtotavoite 50–8000 €/kalenterivuosi rajaa pois YEL-velvoitteet. (4H-Akatemia 2024a.)

4H-yrittäjä tekee 4H-BMC:n eli liiketoimintasuunnitelman, joka perustuu henkilökohtaiseen osaamiseen ja mielenkiinnon kohteisiin. 4H-yrittäjä pitää yritystoiminnastaan yhdenkertaista kirjanpitoa sekä tekee vuosittain seuranta- ja talousraportin 4H-yhdistykseen. 4H-yrittäjänä toimiminen on 7 opintopisteen laajuinen tekemällä oppimisen kokonaisuus ja sen osaamistavoitteet ovat EQF-tasolla 4. Opintopisteitä voi hyödyntää toisen asteen tai ammattikorkeakoulun yrittäjyys- tai valinnaisissa opinnoissa. Lopullisen päätöksen opintopisteiden hyväksymisestä tekee kuitenkin aina oppilaitos. (4H-Akatemia 2024b.)

4H-yrittäjä tarvitsee Y-tunnuksen, kun tuottaa kotitalousvähennyskelpoisia palveluja tai laskuttaa toisia yrityksiä tai yhdistyksiä. 4H-yrittäjän Y-tunnus on maksuton, koska se tulee vain verohallinnon rekistereihin ja 4H-yrityksen nimi on vain markkinointinimi. Y-tunnuksellinen 4H-yrittäjä tekee elinkeinotoiminnan veroilmoituksen ja ilman Y-tunnusta toimivan 4H-yrittäjän tulot ja menot ilmoitetaan henkilökohtaisella veroilmoituksella. (4H-Akatemia 2024c.) Monet kunnat ja kaupungit myöntävät vuosittain 4H-yrittäjille kesäyritysseteleitä. (Yle 2024).

2.6.7 Vuosi yrittäjänä -toiminta (NYT-yritys)

Nuorten yrittäjyys ja talous eli NYT ry organisoii Vuosi yrittäjänä -oppimiskokonaisuutta. Se on valinnainen oppimiskokonaisuus yläkouluille, toiselle asteelle ja korkeakouluille. Kouluvuoden aikana opiskelijat perustavat yksin tai yhdessä oikealla rahalla toimivan ja mieleisen NYT-yrityksen. Vuoden aikana opitaan yrittäjyyttä ja työelämätaitoja riskittömästi ja käytännössä tekemällä. Toimintaa koordinoi koulun vastuupettaja. Opiskelijat voivat halutessaan

osallistua myös NYT-yrityskilpailuihin, joita järjestetään vuosittain alueellisesti ja valtakunnallisesti. Kunkin vuoden paras NYT-yritys pääsee myös jatkokilpailuihin ulkomaille. (NYT s.a.)

2.7 Kirjanpito ja verotus

2.7.1 Kirjanpito

Yritystoiminnan verotus perustuu kirjanpitoon, joten jokaisen yrityksen on pidettävä kirjanpitoa. Kirjanpidon avulla erotetaan yrityksen ja yrittäjän omat rahat sekä yrityksen tulot ja menot. Yritysten sekä yhteisöjen on huolehdittava kahdenkertaisen kirjanpidon toteutumisesta, kun taas liikkeen- ja ammatinharjoittajille riittää yhdenkertainen kirjanpito. Kahdenkertainen kirjanpito tarkoittaa sitä, että jokaisesta liiketapahtumasta merkitään ylös rahan lähde sekä käyttö, eli kirjaukset pitää tehdä vähintään kahdelle kirjanpidon tilille. Yhdenkertaisessa kirjanpidossa tilitapahtumat tehdään maksuperusteisesti eli sitä mukaan, kun rahaa liikkuu pankkitilillä. Toiminimessä on myös toteutettava kahdenkertaista kirjanpitoa, mikäli kaksi kolmesta seuraavista ehdoista toteutuu: loppusumma taseessa ylittää 100 000 euron rajan, liikevaihto on yli 200 000 euroa ja yrityksen palveluksessa työskentelee yli kolme henkilöä keskimäärin. (Verohallinto 2023b.)

Tilinpäätös laaditaan kokonaiselta tilikaudelta, joka on yleensä pituudeltaan 12 kuukautta. Tilinpäätöksestä selviää tase eli taloudellisen asema, tuloslaskelma eli tuloksen muodostuminen sekä isoilla yrityksillä rahoituslaskelma. Lisäksi tämä pitää sisällään myös liitetiedot ja luettelon kirjanpidosta ja aineistosta. (Yrityksen perustamisopas; käytännön perustamistoimet 2024, 214–215.) Kirjanpitoa ja tilinpäätöksiä kuuluu säilyttää vielä tilikauden päättymisen jälkeen. Yrityksen tilinpäätöstä pitää säilyttää 10 vuotta tilikauden päättymisestä. Tilikauden tositteita on säilytettävä vähintään 6 vuotta tilikauden päättymisen jälkeen. (Verohallinto 2023b.)

2.7.2 Verotus

Suomessa verotusoikeus on valtiolla, kunnilla sekä kirkoilla. Verot, joita kuuluu maksaa ovat jaettu välillisiin tai välittömiin. Välittömät verot pitävät sisällään esimerkiksi valtiolle maksettavan tuloveron, varainsiirtoveron, perintö- ja

lahjaveron, kunnallisveron ja kirkollisveron. Välillisiä veroja ovat sellaiset verot, jotka tulevat päivittäisessä elämässämme eteen esimerkiksi arvonlisävero, valmistevero sekä tulli. Välittömät verot peritään verovelvolliselta itseltään, kun taas välilliset verot verovelvollinen hoitaa, mutta verorasite kohdistuu kuitenkin kuluttajalle. (Yrityksen perustamisopas; käytännön perustamistoimet 2024, 207.)

2.7.3 Arvonlisävero

Lähes kaikista tavaroista ja palveluista maksetaan kulutusveroa eli arvonlisäveroa (alv). Myyjä on yleensä verovelvollinen arvonlisäverotuksessa, eli vastaa verojen maksusta sekä ilmoittamisesta Verohallinnolle. On tilanteita, joissa sovelletaan käännettä verovelvollisuutta, jossa ostaja hoitaa ilmoituksen ja arvonlisäveron maksamisen myyjän puolesta. Käännettynä verovelvollisuus on käytössä muun muassa rakennusalalla sekä romukaupassa. (Verohallinto 2022.)

Lähtökohtaisesti kaikkien tavaroiden ja palveluiden myynti on arvonlisäverollista, mikäli se on liiketoiminnan muodossa tapahtuvaa. Arvonlisäverolaissa (30.12.1993/1501) on määritelty arvonlisäverottomia tavaroiden ja palveluiden myyntejä, jolloin ei tarvitse rekisteröityä ollenkaan alv-velvolliseksi. Arvonlisäverotonta toimintaa on muun muassa sosiaalihuolto, terveyden- ja sairaanhoito, rahoitus- ja vakuutuspalvelut, jotkut tietyt esiintymispalkkiot, tekijänoikeudet, kiinteistöjen ja osakehuoneistojen myynti sekä vuokraus, postin yleis- ja palvelut sekä eräät palvelut kuten arpajaisten järjestäminen. Alv-rekisteriin kuulumaton yritys ei voi laskuttaa myyntejä arvonlisäverolla eikä vähentää ostoista arvonlisäveroa. (Verohallinto 2024b.)

Yrityksen liikevaihdon ollessa yli 15 000 euroa tilikaudella yrityksen tulee hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi. Tämä raja nousee 1.1.2025 alkaen 20 000 euroon. Myös tämän rajan alittavat yritykset voivat hakeutua vapaaehtoisesti alv-rekisteriin. Alarajahuojennus on verohelpotus pienille yrityksille, jotka kuuluvat alv-rekisteriin ja joiden liikevaihto on tilikauden aikana alle 30 000 euroa. Alarajahuojennus tosin poistuu vuoden 2025 alusta. (Verohallinto 2024d.)

Arvonlisäveroilmoitukset tehdään verokausittain Verohallinnolle. Verokausi voi olla pituudeltaan kuukausi, neljännesvuosi tai kalenterivuosi. Ilmoitukset Verohallinnolle on verokauden seuraavan kokonaisen kuukauden jälkeen 12. päivä, eli esimerkiksi elokuun arvonlisäveroilmoitus jätetään verottajalle viimeistään 12. päivä lokakuuta. (Yrityksen perustamisopas; käytännön perustamistoimet 2024, 218–219.)

2.7.4 Ennakkovero

Ennakkovero on ennakkoon maksettava vero, joka pitää maksaa elinkeinotoiminnasta, maataloudesta tai esimerkiksi omaisuuden vuokraamisesta tai myynnistä tulevasta tulosta. Veron määrä perustuu verotettavan tulon arvioon, johon ei sisälly arvonlisäveroa. Mikäli veroja maksetaan myöhässä, kertyy niihin aina viivästyskorkoa, jonka joutuu myös suorittamaan verottajalle. (Verohallinto 2024a.)

Ennakkoverossa maksuerät voivat vaihdella kahdesta kahteentoista. Ennakkoveron määrän mukaan maksuerät määräytyvät asiakkaalle. Henkilöasiakkaan, toiminimellä, henkilöyhtiöiden yhtiömiehen tai maatalousyrittäjän ennakkoverot määräytyvät verovuodelle. Pienin ennakkoveron määrä aiemmin mainituilla yrittäjillä tai muilla henkilöasiakkailla on 170 euroa. Mikäli summa olisi tätä pienempi, niin verot maksetaan lopullisessa verotuksessa. Esimerkiksi jos ennakkoveron määrä on 2 000 euroa, niin maksuerien määrä on kuusi kertaa vuodessa. Osakeyhtiössä ja muissa yhteisöissä ennakkoverot määrätään tilikausittain. Ennakkoveron pienin määrättävä määrä on 500 euroa ja tästä pienemmissä summissa vero lasketaan lopullisessa verotuksessa. Esimerkiksi osakeyhtiössä ennakkoveron ollessa yli 2 000 euroa ennakkoveron maksuerät eräänntyvät kuukausittain. Mikäli asiakas haluaa maksaa ennakkoveroja tasaisesti kuukausittain, niin hän voi itse muuttaa eriä OmaVerossa. Ennakkoveron eräpäivä on maksukuukauden 23. päivä. (Verohallinto 2023a.)

2.7.5 Tulovero

Osakeyhtiö ja osuuskunta maksaa tuloveroa, jonka suuruus on 20 %. Verotettava tulo lasketaan kahden eri tulolähteen mukaan: elinkeinotoiminnan sekä maatalouden tulolähde. Verotettavalla tulolla tarkoitetaan verovuoden tulosta,

josta on vähennetty aiempien verovuosien vahvistetut tappiot. Tuloveroa kyseiset yhtiömuodot maksavat ennakkoveroina. (Verohallinto 2024c.)

Henkilöyhtiöissä tulolähteen tulos jaetaan yhtiön yhtiömiehille verotettavaksi tulo-osuuksina. Tulon jakaminen tapahtuu yhtiömiesten kesken heidän yhtiösopimuksessaan sovittujen tulo-osuuksien mukaisessa suhteessa. Kommandiittiyhtiössä äänettömän yhtiömiehen osuus tulosta on panokselleen maksettu korko. Toiminimiyrittäjällä yritystoiminnastaan saatu tulo verotetaan henkilökohtaisena tulona. (Yrityksen perustamisopas; käytännön perustamistoimet 2024, 209.)

2.7.6 Työnantajasuoritukset

Yrityksen maksaessa palkkoja tai muita ansiotuloja tulee sen ilmoittaa maksetut palkat tulorekisteriin palkkatietoilmoituksella. Ilmoitus tulee tehdä viiden päivän kuluessa maksusta. Työnantajasuoritukset eräänntyvät verokautta seuraavan kuukauden 12. päivä. Yrityksen verokausi voi olla joko kuukausi tai neljännesvuosi. (Verohallinto 2019.)

2.7.7 Veroilmoitukset

Osuuskunnan ja osakeyhtiön tulee antaa veroilmoituksensa neljän kuukauden kuluttua tilikauden päättymisestä. Toiminimi ja henkilöyhtiöt antavat elinkeinotoiminnastaan veroilmoituksen keväällä. Ilmoitus on annettava, vaikkei tilikauden aikana olisi toimintaa. (Verohallinto 2019.) Verohallinnon kanssa asioinnit tapahtuvat kätevämmiin OmaVeron kautta.

2.7.8 Myöhästymismaksut ja veronkorotus

Myöhästymismaksua tai veronkorotusta voi joutua maksamaan, jos muun muassa (Verohallinto 2023c)

- ilmoittaa tulot myöhässä
- toimittaa veroilmoituksen myöhässä
- jättää veroilmoituksen antamatta
- ei korjaa veroilmoituksessa olevia virheitä
- jättää veronalaisen tulon ilmoittamatta
- ilmoittaa vähennyksenä kulun, joka on vähennykelvoton verotuksessa.

Myöhästymismaksun suuruus henkilöasiakkaille ja kuolinpesille on 50 euroa ja yhtymille 100 euroa. Veronkorotuksen suuruus on vähintään 75 euroa. Myöhästymismaksu tai veronkorotus voidaan jättää määräämättä sellaisissa tilanteissa, jos esimerkiksi ilmoittaa myöhässä vähennyksiä tai muita tietoja, jotka pienentävät veroa tai verotettavaa tuloa. Verohallinto voi kuitenkin määrätä maksut, mikäli asiakas laiminlyö jatkuvasti tietojen ilmoittamista tai osoittaa piittaamattomuutta verottajan velvoitteita kohtaan. (Verohallinto 2023c.)

2.8 Vakuutukset

YEL-vakuutus on yrittäjän eläkevakuutus. Vakuutus on pakollinen, koska se on yrittäjän sosiaaliturvan ja eläkkeen perusta. YEL-vakuutus on jokaisen yrittäjän henkilökohtainen, joten yrittäjällä voi olla enemmänkin yrityksiä, mutta vain yksi YEL-vakuutus, jossa otetaan huomioon kaikki yrittäjätoiminnot. YEL-vakuutus on pakko ottaa, jos viisi ehtoa täyttyy. YEL-vakuutusta koskevia ehtoja ovat (Kenelle ja milloin YEL-vakuutus s.a.) seuraavat:

- Yrittäjä on iältään 18–67-vuotias.
- Yrittäjätoiminnan kesto on vähintään neljä kuukautta yhtäjaksoisesti. Jos muut ehdot täyttyvät ja toiminta on kausiluontoista eli alle neljä kuukautta kestävää mutta vuodesta toiseen jatkuvaa, niin silloin toiminta täytyy vakuuttaa.
- Yrittäjä asuu Suomessa.
- Yrittäjä itse työskentelee yrityksen palveluksessa eli se, että omistaa yrityksen, ei velvoita YEL-vakuutuksen ottamiseen, vaan yrittäjän kuuluu myös työskennellä yrityksessäsi. Yritysmuodolla ja omistussuhteella on vaikutuksia siihen, kuuluuko yrittäjän ottaa YEL-vakuutusta.
- Työtulot yrittäjänä toimiessasi ovat vähintään 9 010,28 € vuodessa (vuonna 2024).

Sivutoimisena yrittäjänä toimiessaan yrittäjä harjoittaa yritystoimintaa, mutta saa toimeentulonsa pääsääntöisesti palkansaajana. Tässä tilanteessa siis työnantajan täytyy vakuuttaa työntekijä työntekijän eläkevakuutuksella (TyEL) ja yritystoiminnan osalta henkilön täytyy itse vakuuttaa itsensä yrittäjän eläkevakuutuksella (YEL), mikäli aiemmin mainitut ehdot täyttyvät. (Sivutoiminen yrittäjä ja YEL-vakuutus s.a.)

YEL-vakuutus pitää hoitaa kuntoon kuuden kuukauden sisällä yrittäjätoiminnan aloituksesta. Aloittava yrittäjä on oikeutettu neljän vuoden ajan alennukseen, joka on 22 % ja jonka saa neljän vuoden ajalle. Alennus on mahdollista saada myös toiseen yrittäjätoimintajaksoon, mikäli alennuskuukausia aiemmalta jaksolta on edelleen käyttämättä. (Yrityksen perustamisopas; käytännön perustamistoimet 2024, 193.)

2.9 Yrittäjyyspalvelut

2.9.1 TE-toimisto

Työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) on valtion viranomaisten ylläpitämä. Niiden tehtävänä on tuottaa ja järjestää erilaisia työ- ja elinkeinopalveluita. TE-toimistojen palveluiden tarkoituksena on antaa asiakkaille kattavasti tietoa työhausta, työllistymismahdollisuuksista ja yritystoiminnassa tukevia palveluita. (TE-toimisto s.a.) Opiskelijayrittäjille TE-palvelut tarjoavat yritysneuvontaa, info Startti-yrittäjyyteen verkko- sekä livetilaisuuksia, Minustako yrittäjä -valmennuksia, joiden kesto on viisi päivää sekä yrittäjäkoulutusta, jonka kesto on viidestä päivästä kahteenkymmeneenviiteen päivään. (Islam 2023.)

2.9.2 Uusyrityskeskus

Uusyrityskeskuksen tehtävänä on tuottaa palveluita, jotka edistävät yritysten kannattavuutta. Nämä neuvontapalvelut ovat kaikille ilmaisia palveluita, joita kannattaa hyödyntää jo varhaisessa vaiheessa, kun mielessä on jokin idea. Uusyrityskeskus avustaa asiakkaitaan laskelmien tekemisessä ja liiketoimintasuunnitelmien läpikäynnissä. Laskelmia ei kuitenkaan tehdä asiakkaan puolesta vaan yhdessä asiakkaiden kanssa. (Lehmusmetsä 2023.)

Uusyrityskeskus Kinno tekee paljon yhteistyötä eri tahojen kanssa kuten TE-toimiston, kirjanpito- ja tilitoimistojen, pankkien, vakuutusyhtiöiden, Finnveran, ProAgria Etelä-Suomen sekä ELY-keskuksen kanssa. TE-toimiston kanssa yhteistyö koostuu ohjauksista, oppaiden jakamisesta, toimintasuunnitelmien ja laskelmien teosta sekä yhteisinfoista. (Lehmusmetsä 2023.)

2.9.3 Patentti- ja rekisterihallitus

Patentti- ja rekisterihallitus eli PRH kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön konserniin. PRH vastaa yrityksiä, säätiöiden, yhdistyksien, uskonnollisten yhdistysten ja LEI-tunnuksien rekisteröinnistä. Lisäksi heidän tehtäviinsä kuuluu patenttien, hyödyllisyysmallien, tavaramerkkien sekä mallien tutkimiset ja myöntämiset sekä tilintarkastajien valvonta ja hyväksyminen. (PRH 2023.)

2.9.4 Xamkin *ship Akatemia

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun eli Xamkin kurssitarjottimella on lukuisa määrä yrittäjyyskursseja, jotka ovat tarjolla kaikille oppilaitoksen opiskelijoille tutkinnosta riippumatta. Opiskelijalle voidaan laatia myös henkilökohtainen yrittäjyys-HOPS. Hän voi valita yrittäjyysosaamiseen liittyviä valinnaisia kursseja sekä kehittää omaa yritysideaansa ja testata liikeideaansa. Yrittäjyyteen voi yhdistää myös harjoittelun ja opinnäytetyön. Mikäli opiskelija jo toimii yrittäjänä, niin silloin hän voi opinnollistaa omaa yrittäjyyttään ja kerryttää samalla vapaavalintaisia opintosuorituksia. Xamkin kaikki yrittäjyysosaamiseen liittyvät opinnot ja palvelut löytyvät yhdeltä sivustolta eli *ship Akatemiasta. Sieltä löytyvät myös Xamkin työelämäprojektit, jotka tarjoavat opiskelijoille kokemuksia yrittäjämäisestä työskentelystä (Ship Akatemia s.a.)

3 KELAN ETUUDET OPISKELIJAYRITTÄJÄLLE

Kelan etuudet ovat muutoksessa, joten uusi ja ajankohtainen tieto on hyvä aina tarkistaa uusista päätöksistä.

3.1 Opintotuki

Suomalaisessa yhteiskunnassa on haluttu tukea koulutusta. Opintotuki on osa suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää. Tuen määrä on vaihdellut vuosien saatossa, mutta perustana on aina ollut taloudellisen tuen tarjoaminen opiskelijalle. Se on myös merkittävä osa Suomen koulutusjärjestelmää. On todettu, että inhimillisen pääoman kasvu vaikuttaa positiivisesti myös talouskasvuun. (Tilastokeskus 2013).

Nykytuotoinen opintotukijärjestelmä perustuu vuoden 1972 päätöksiin opintorahasta ja opintolainasta. Ensimmäisiä valtion takaamia opintolainoja myönnettiin vähävaraisille korkeakouluopiskelijoille kuitenkin jo 1940-luvulla.

Nykyään tuki koostuu opintorahasta, opintolainasta ja asumislisästä. (Opetus ja kulttuuriministeriö s.a.) Opintotuen perusteet ja euromäärät ovat vuosien saatossa muuttuneet useampaan otteeseen. (Lahtinen 2021).

3.2 Toimintaa säätelevät lait

Kussakin etuudessa on oma erityislainsäädäntönsä. Opintotukea koskevissa ratkaisuissa ohjaa opintotukilaki (21.1.1994/65) etenemään ohjeiden mukaisesti. Asumistukea koskevissa ratkaisuissa ohjaa taas laki yleisestä asumistuesta (14.11.2014/938).

3.3 Käsittelyajat

Etuuksien käsittelyajat vaihtelevat kausittain hakemusmäärän mukaan. Tämä koskee varsinkin opintotukihakemuksia ja osin myös opiskelijoiden asumistukea. Lisäksi voi olla tilanteita, joissa Kela joutuu odottamaan jonkin toisen viranomaisen tekemiä päätöksiä. Myös henkilökunnan lomat sekä juhlapyhät voivat mahdollisesti ruuhkauttaa hakemusten käsittelyä. Laki on määritellyt joillekin hakemuksille tietyt käsittelyajat. Esimerkiksi toimeentulohakemuksien käsittelyaika on seitsemän arkipäivää. Kela on lisäksi määritellyt itselleen tavoiteaikoja, joiden toteutumista se myös seuraa. Hakemuksen käsittely voi viivästyä muun muassa liitteiden puuttumisen takia, tai odotetaan tietoja muilta tahoilta sekä erilaiset ruuhka-ajat. (Käsittelyaika s.a.)

Tämänhetkinen tilanne opintotuen käsittelyajoissa on 11 päivää, koulumatkatussa 13 päivää ja yleisessä asumistuksessa 16 päivää hakemuksen saapumisesta Kelalle. Toimeentulotuksessa käsittelyaika on keskimäärin 3,9 arkipäivää. (Kela 2024b.)

3.4 Tulorajat

Opiskelijoiden täytyy pitää huolta siitä, etteivät heidän vuositulonsa ylitä Kelan tulorajoja. Tuloilla on vaikutusta siihen, miten usealta kuukaudelta opintotukea voi nostaa vuoden aikana. Mikäli opiskelijan tulot ylittävät tulorajan 348 eurolla

vuonna 2024, opiskelijan ei tarvitse palauttaa tukea eikä sitä myöskään peritä myöhemmin takaisin opintotuen tulovalvonnassa. (Opiskelijan omat tulot s.a.) Taulukosta 2 näkyvät vuositulorajat vuosina 2023 ja 2024.

Taulukko 2. Vuositulorajat vuonna 2023 ja 2024 (Opiskelijan omat tulot s.a.)

Tukikuukausia kalenterivuodessa	Vuosituloraja (euroa/kalenterivuosi)
1	35 360
2	33 280
3	31 200
4	29 120
5	27 040
6	24 960
7	22 880
8	20 800
9	18 720
10	16 640
11	14 560
12	12 480

Opintotuen tulorajoissa on tapahtunut huomattavaa muutosta verrattuna vuoteen 2022 (ks. taulukko 3).

Taulukko 3. Vuositulorajat vuonna 2022 (Opiskelijan omat tulot s.a.)

Tukikuukausia kalenterivuodessa	Vuosituloraja (euroa/kalenterivuosi)
1	29 470
2	27 740
3	26 010
4	24 280
5	22 550
6	20 820
7	19 090
8	17 360
9	15 630
10	13 900
11	12 170
12	10 440

Kela hoitaa opintotuen tulovalvontaa, jossa huomioidaan veronalaiset ansio- ja pääomatulot. Tulovalvonnassa otetaan huomioon muun muassa palkkatulot, aikuiskoulutustuki, veronalaiset sosiaalietuudet (vanhempainpäiväraha, sairauspäiväraha, osasairauspäiväraha), osinkotulot, vuokratulot, veronalaiset apurahat, lomarahat ja luontoisedut ja freelancer-palkkiot. Tulot otetaan pääsääntöisesti huomioon bruttona, mutta poikkeuksia ovat sellaiset tilanteet, joissa Verohallinto on jo tehnyt vähennykset (vuokratulot, osakkeiden tai muun omaisuuden myynti). (Mitkä tulot huomioidaan s.a.)

3.5 Opintoraha

Opiskelija voi saada Kelasta opintorahaa, jonka määrään vaikuttavat opiskelijan ikä, oppilaitos, se asuuko yksin vai vanhempien kanssa, siviilisääty ja se onko lapsia. Opiskelija voi opintorahan lisäksi saada myös opintorahan oppimateriaalilisää, jonka suuruus on 52,24 euroa kuukaudessa, mikäli seuraavat ehdot täyttyvät: hän on lapseton ja naimaton opiskelija, eikä hän ole oikeutettu maksuttomaan koulutukseen, vanhempien tulot ovat yhteensä 41 100 euroa vuodessa, asuu vanhempiensa kanssa sekä on alle 20-vuotias tai asuu jo yksin ja on alle 18-vuotias. Oppimateriaalilisän voi saada 15–16-vuotiaatkin, vaikkeivat he voi vielä opintorahaa saadakaan, koska heistä maksetaan lapsilisää, kunnes täyttävät 17 vuotta. (Kela 2024d.)

Toisen asteen sekä korkeakouluopiskelijan opintorahan määrä bruttona on 1.1.2024 alkaen seuraavanlainen: alaikäisen lapsen huoltaja 421,01 €/kk, avioliitossa oleva 279,38 €/kk, 18 vuotta täyttänyt itsenäisesti asuva 279,38 €/kk, 17-vuotias tai nuorempi itsenäisesti asuva 113,57 €/kk, 20 vuotta täyttänyt vanhempien luona asuva 90,85 €/kk, 19-vuotias tai nuorempi vanhempien luona asuva 43,15 €/kk. Opintoraha maksetaan kuukauden ensimmäisenä päivänä tai sitä seuraavana arkipäivänä, mikäli päivä sattuu viikonlopuille. Vanhempien tulot voivat vaikuttaa suurentavasti opintorahan määrään, jos opiskelija on itsenäisesti asuva 17-vuotias tai nuorempi sekä 20 vuotta täytäneillä, jotka asuvat vielä vanhempien luona. Opintorahan määrä voi suurentua tai pienentyä, kun 19-vuotias tai nuorempi asuu vanhempien luona, koska vanhempien tulot vaikuttavat tähän edelleen. (Kela 2024d.)

Opintotukiajat vaihtelevat koulutuksen mukaan. Korkeakoulussa opintotukea voi saada yhdeksäksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Tukikuukaudet ovat pääsääntöisesti syys–toukokuu, mutta tätä voi hakea myös lyhyemmäksi ajaksi tai jopa pidemmäksi ajaksi, jos opiskelut jatkuvat myös kesällä. Tukikuukausien määrä lukio-opinnoissa sekä ammatillisessa perustutkinnossa on kymmenen kuukautta lukuvuodessa. Tukikuukaudet näissä opinnoissa sijoittuvat elo–toukokuun ajalle. Kuten korkeakouluopinnoissa niin ammatillisissa perustutkinnoissa sekä lukio-opinnoissa tukea voi myös hakea lyhyemmäksi tai pidemmäksi ajaksi. (Kela 2024e.)

Opintorahaan on määritelty enimmäistukiajat, jotka riippuvat tutkinnon laajuudesta ja siitä, milloin opinnot on aloittanut. Mikäli opiskelija on saanut opintotukea jo toisen asteen opintoihin, niin nämä tukikuukaudet eivät kuluta korkeakouluopintojen tukiaikaa. (Kela 2024a.) Taulukosta 4 on nähtävissä korkeakouluopiskelijoiden tukikuukausien määrän koko opintojen ajalta.

Taulukko 4. Ensimmäiset korkeakouluopinnot on aloitettu 1.8.2017 tai sen jälkeen (Kela 2024a)

Tutkinnon laajuus opintopisteinä	Tavoiteaika lukuvuosina	Enimmäistukiaika kuukausina
60 (ylempi ammattikorkeakoulututkinto)	1	12
90 (ylempi ammattikorkeakoulututkinto)	1,5	17
180	3	30
210	3,5	35
240	4	39
270	4,5	44

Taulukosta 5 on nähtävissä yliopisto-opintojen tukikuukausien määrät opintojen ajalta.

Taulukko 5. Enimmäistukiaika, jos suoritat sekä alemmaa että ylempää korkeakoulututkintoa (Kela s.a.)

Tutkinto ja laajuus (alempi + ylempi = yhteensä)	Enimmäistukiaika alempaan tutkin- toon kuukausina	Enimmäistukiaika ylempään tutkin- toon kuukausina	Enimmäistuki- aika yhteensä kuukausina
yleisin yliopistotut- kinto (180 + 120 = 300 op)	30	21	48
psykologian tai mu- siikin maisteri (180 + 150 = 330 op)	30	26	53
kuvataiteen maisteri (210 + 120 = 330 op)	35	21	53
eläinlääketieteen li- sensiaatti (180 + 180 = 360 op)	30	30	57
hammaslääketieteen lensiaatti* (330 op)			53
lääketieteen lisensi- aatti* (360 op)			57

Hammaslääketieteen ja lääketieteen liseniaatit eivät suorita alempaa korkea-
koulututkintoa erikseen, vaan voivat saada opintotuen enimmäistukiajalle ker-
ralla.

3.6 Yleinen asumistuki

Yleinen asumistuki on tarkoitettu avuksi asumismenojen maksuun, joka on
1.4.2024 alkaen enintään 70 % asumismenoista. Asumistukea voidaan myön-
tää vuokra-, asumisoikeus-, omistus- tai osaomistusasuntoon. Yleistä asumis-
tukea voi saada, asuipa sitten yksin tai kuuluipa ruokakuntaan useampi hen-
kilö, jolloin ruokakunnalle tuki myönnetään yhteisesti. (Yleinen asumistuki s.a.)

3.7 Opintolaina

Valtio takaa opiskelijalle opintolainan, joka on maksettava takaisin pankille.
Kela tekee päätöksen opiskelijalle opintolainasta, jonka jälkeen opiskelija voi
nostaa lainaa valitsemastaan pankista. Lainaa ei ole pakko nostaa kokonai-
suudessaan, vaan sitä voi nostaa oman tarpeen mukaisen summan. Valtionta-
kauksen opintolainalle voi saada, jos saa opintorahaa Kelalta tai aikuiskoulu-
tustukea Työllisyysrahastolta. On kuitenkin tilanteita, joissa Kelalta saa

lainantakauksen, vaikka ei opintorahaa saisikaan. Tällaisia tilanteita ovat muun muassa se, että vanhempien tulojen vuoksi opiskelija ei voi saada opintorahaa, opiskelija on alle 17-vuotias ja hänestä maksetaan lapsilisää tai opiskelija suorittaa sellaista tutkintoa, esimerkiksi Maanpuolustuskorkeakoulun kandidaatin tutkintoa, jonka opintojen ajalta oppilaitos maksaa päivärahaa. (Opintolaina s.a.)

Lainantakausta ei voi saada ollenkaan tilanteissa, jos jokin aiempi opintolaina on päätynyt Kelan perittäväksi. Mikäli Kelalta tulee valtiontakaukseen hylkäävä päätös aiemman opintolainan ollessa perittävänä, voi siihen kuitenkin hakea muutosta poikkeuksellisten syiden varjolla. (Opintolaina s.a.)

Opintolainan määrä riippuu opiskelijan oppilaitoksesta ja opiskelijan iästä. Lainantakauksen määrä on 1.8.2024 alkaen esimerkiksi ammattikoulussa opiskelevalla alle 18-vuotiaalla 400 €/kuukaudessa kun taas 18 vuotta täyttäneellä 850 €/kuukaudessa. Korkeakouluopiskelijalla ja aikuiskoulutustukea saavalla opintolainan määrä on 850 €/kuukaudessa. Jos opiskelee ulkomailla, niin lainantakaus on 1000 €/kuukaudessa. Korkeakouluopiskelija voi siis saada opintolainaa syyslukukauden sekä kevätlukukauden ajalta yhteensä 8 500 euroa. Korkeakouluopiskelijoiden lainan nostopäivät ovat syyslukukaudelle aikaisintaan 1.8. ja kevätlukukaudelle 1.1. (Kela 2024g.) Opintolainasta on mahdollisuus saada Kelalta opintolainahyvitys, mikäli opiskelija saa tutkinnon suoritetua määräajassa. Opintolainahyvitys tarkoittaa käytännössä sitä, että Kela maksaa osan korkeakouluopiskelijan lainasta. Lainanhyvityksen voi saada vain ensimmäisestä suoritetusta tutkinnosta. (Kela 2024f.)

Opintolainahyvityksen voi saada siinä tilanteessa, jos opintolainaa on nostanut yli 2 500 euroa. Kelan hyvityksen osuus on 40 % opintolainan minimirajan ylitävästä määrästä. Hyvitystä koskee myös enimmäismäärä, jonka ylimenevältä osuudelta Kela ei tee hyvitystä. Tutkinnon ollessa laajuudeltaan 210 opintopistettä enimmäismäärä opintolainahyvityksessä on 4 120 euroa, kun taas laajuuden ollessa 300 opintopistettä enimmäismäärä tällöin on 6 200 euroa. Opiskelijan suorittaessa korkeakoulututkinnon ulkomailla hyvityksen enimmäismäärä esimerkiksi viiden lukuvuoden tutkinnolle on 11 600 euroa. (Opintolainahyvityksen määrä ja maksaminen s.a.)

3.8 Koulumatkatuki

Koulumatkatukea voi saada toisen asteen oppilaitoksissa opiskelevat. Koulumatkatuen tarkoituksena on korvata koulumatkoista aiheutuvia kustannuksia. Koulumatkatukea voi saada, jos kalenterikuukaudessa on vähintään kymmenen matkustuspäivää. Ensisijaisesti koulumatkatuki myönnetään julkisen liikenteen kustannuksiin tai koulukuljetukseen, mutta jos näihin ei ole mahdollisuutta, niin tukea voi saada myös itse järjestettyyn kulkutapaan esimerkiksi oman auton käyttöön koulumatkalla. Koulumatkatukeen eivät vaikuta opiskelijan ikä, tulot tai omaisuus eivätkä myöskään vanhempien tulot tähän tukeen vaikuta. (Kela 2024c.)

4 PATERI ENTREPRENEUR SOCIETY RY

Patteri ES ry, tai tarkemmin Patteri Entrepreneur Society ry, on opiskelijoiden yrittäjyysyhteisö. Patteri ES on itsenäinen yhdistys, mutta toimii tiiviissä yhteistyössä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun eli Xamkin kanssa. Patteri ES on perustettu vuonna 2015. Toimintaa on kaikilla Xamkin kampuksilla eli Kouvolassa, Kotkassa, Mikkelissä ja Savonlinnassa. Yhdistys on kaikille avoin, mutta pääasiassa sen jäsenet ovat Xamkin opiskelijoita ja alumneja. Patterin toimintakieli on englanti, joka tarjoaa myös ulkomaalaisille opiskelijoille tasa-vertaisen mahdollisuuden osallistua toimintaan ja väylän integroitua suomalaiseen työelämään. (Patteri 2023.)

Patteri ES tarjoaa yhteisön, jossa kaikki yrittäjyydestä innostuneet opiskelijat voivat verkostoitua keskenään, mutta se tarjoaa mahdollisuuden verkostoitua myös alueen yrittäjien ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Patteri ES yhteisössä ymmärretään, että yrittäjyys ei ole pelkästään liikeideoiden hiomista. Vaikka Patterin yhtenä tärkeänä tavoitteena on edistää opiskelijoiden yrittäjyyttä, niin yrittäjyys on myös tapa ajatella ja elämänmittainen matka kehittyä sekä ihmisenä että ammatillisesti. (Kirjalainen 2023.)

Työelämässä yrittäjämäisestä, oma-aloitteisesta asenteesta on paljon hyötyä sekä henkilölle itselleen että kaikille yhteistyötahoille. Patteri ES tarjoaa mahdollisuuden oppia ja kehittää yrittäjämäistä asennetta mm. olemalla mukana Patterin tapahtumatuotannossa. Suurimpia tapahtumia joita patterilaiset ovat

mukana toteuttamassa on vuosittainen *ship Startup Festival. (Ship – The Startup Festival 2024.)

Patteri ES kuuluu Suomen ES-verkostoon, jossa on yhteensä 17 ES yhteisöä. Ensimmäiset ES yhteisöt perustettiin Suomeen vuonna 2009. ES yhteisöt toimivat pääasiassa vapaaehtoisten opiskelijoiden pyörittäminä ja vertaistoimintana. Lähtökohtana on ollut kannustaa opiskelijoita yrittäjyyteen ja erityisesti startup yritysten luomiseen. Toiminnan jatkuvuuden ylläpitämiseksi niiden toiminnassa on usein mukana myös oppilaitosten henkilökuntaa. Verkostossa ovat mukana lähes kaikki Suomen yliopistot ja/tai ammattikorkeakoulut. ES-verkosto kautta mahdollistuu eri ES-yhdistysten keskinäinen yhteydenpito ja toisten parhaista käytänteistä oppiminen. ES toiminta on kansainvälistä ja monilla suomalaisilla ES yhteisöillä onkin kontakteja ja yhteistyötä ulkomaisten yrittäjyisyhteisöjen kanssa. (Startup Foundation 2023).

Patteri ES tarjoaa opiskelijoille vapaa-ajan harrastustoimintaa, kuten erilaisia isompia ja pienempiä projekteja, joissa oppiminen on nonformaalia. Samanhenkisessä seurassa yhdessä tekemällä ja kokemalla opitaan työelämässä ja yrittäjydessä tarvittavia taitoja. Tämäntyyppinen toiminta tutkimuksen mukaan vahvistaa osallistujien yrittäjyyshenkisyttä. Yrittäjyyshenkisyys on juuri se ratkaiseva tekijä, joka vaikuttaa henkilön yrittäjyysintention eli aikomukseen tai haluun ryhtyä yrittäjäksi. (Raappana & Pihkala 2024).

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämä tutkimuksellinen opinnäytetyö on laadullinen. Aineisto on hankittu kyselylomakkeella, joka osoitettiin yrittäjyydestä kiinnostuneille opiskelijoille, haastatteleamalla opiskelijayrittäjiä ja asiantuntijoita sekä keräämällä tietoa erilaisista aiheeseen liittyvistä dokumenteista. Tutkimusotteena on grounded theory eli opinnäytetyössä tarkastellaan aihetta, josta ei löydy aiempia tutkimustuloksia ja pyritään löytämään vastauksia tutkimuskysymyksiin. (Tampereen yliopisto s.a.)

Opinnäytetyön tekijät tutustuivat toisiinsa tradenomi opintoihin kuuluvan tutkimus- ja kehittämisosaamisen menetelmäkurssin ryhmätöissä. Koska yhteistyö

sujui ja aihepiiri kiinnosti molempia, päätettiin jatkaa myös opinnäytetyön työstämistä yhdessä.

5.1 Opinnäytetyön tarve

Opinnäytetyön lähtökohtana oli löytää erityisesti vastauksia nuorten kysymyksiin, joita Merja Kuukka oli kohdannut omassa työssään 4H-yritysneuvonnassa. Nuoria kiinnostaa opintojen ja yrittäjyyden yhdistäminen, mutta heitä huolestaa miten Kela niihin suhtautuu:

Olen kiinnostunut 4H-yrittäjyydestä mutta mietin miten se vaikuttaa kelalta saataviin tukiin? Olen ensimmäisen vuoden ensihoitaja (amk) opiskelija, joten kelalta saatavat tuet ovat minulle tärkeitä. Jos päätyisin 4H-yrittäjäksi tuloni kuitenkin jäisi oletettavasti melko alhaisiksi eivätkä sen puolesta vaikuttaisi tukiin. Mutta entä jos ne on ansainnut 4H-yrittäjänä? (sähköpostiviesti)

Olen muutamalta kaverilta sekä netistä kuullut että kelalta vaikeapi saada tukia eikä kela myönnä m. asumistukea vaikka taloustilanne siihen oikeuttaisi, jos on yrittäjä (kevytyrittäjä ja toiminimi). Onko näin myös 4H-yrittäjänä? Entä koska Lappeenrannassa on seuraavan keran 4H-yrittäjyys koulutus? (yhteydenotto).

Nuoret kaipaavat tietoa siitä, miten kausiluontoinen tai osa-aikainen yrittäjyys vaikuttaa opiskelijan tukiin. Tietoa on, mutta se ei ole helposti omaksuttavissa eikä yksiselitteistä. Tämän vuoksi erilaiset huhut pääsevät helposti vallalle. Huhujen mukaan voi menettää peruuttamattomasti kaikki tuet ja henkilökohtainen konkurssi uhkaa, jos hairahtuu yrittäjyyden polulle. Myös kyselylomakkeen vastauksista saatiin vahvistusta tiedon tarpeelle:

Tätä ihmettelen, kun tästä aiheesta ei ole puhuttu vielä mitään koulussa. Olen 2.vuoden liiketalouden opiskelija. Tästä aiheesta pitäisi ehdottomasti puhua jo heti opintojen alussa, korostaa yrittäjyyden mahdollisuutta opiskelujen ohella, jos yrittäjyyttä todella halutaan edistää Suomessa. Juuri olen googletanut tästä aiheesta, että tietäisin voinko yrittää ja saada tukia samalla. Jännä kun pitää itse selvittää eikä edes alan koulutuksessa ole puhuttu tästä mitään. (kyselylomake vastaus).

Oman panoksensa antoivat myös toimeksiantaja Patteri ES:n puheenjohtajat kausilta 2023 ja 2024. Heitä kiinnosti sama ongelma, mutta myös se mistä tai miten yrittäjyydestä kiinnostuneet opiskelijat haluaisit saada lisätietoa Kelan/TE-toimiston tuista: opintoihin kuuluvista kursseista, netistä, sosiaalisesta mediasta, yritysneuvonnasta vaiko opiskelijayrittäjyystapahtumista?

5.2 Aineiston hankinta

Kyselylomakkeen avulla pyrittiin löytämään haastateltavaksi henkilöitä, joilla olisi omia kokemuksia opiskelun ja yrittäjyyden yhdistämisestä. Kyselyä jaettiin kaikille Suomen ES yhdistyksille sekä Xamkin Intranetin Luxin kautta kaikille opettajille ja opiskelijoille. Lisäksi opinnäytetyön tekijät jakoivat kyselyä omissa sosiaalisen median verkostoissaan, oman vuosikurssin opiskelutovereilleen sekä kollegoilleen. Kyselyyn tuli kaikkiaan 19 vastausta.

Lomakekysely tuotti tarvittavaa informaatiota. Haastateltavat eivät kuitenkaan löytäneet sitä kautta vaan kriteerit täyttäviä henkilöitä lähestyttiin suoraan haastattelupyynnöillä. Tutkimukseen haastateltiin viittä henkilöä, joilla kaikilla oli omakohtaisia kokemuksia opiskelun ja yrittäjyyden yhdistämisestä. Heiltä löytyi kokemusta toiminimiyrittäjyydestä, osakeyhtiöstä, osuuskunnasta sekä 4H-yrittäjyydestä. Lisäksi haastateltiin Kinnon yritysneuvojaa, Kaakkois-Suomen TE-keskuksen sekä Kelan asiantuntijoita.

Opinnäytetyön yksi haasteellisimpia tehtäviä oli keksiä, miten saada yhteys Kelan opintotukien asiantuntijaan. Kelan asiantuntijan löytäminen oli tutkimusongelman kannalta ratkaisevan tärkeää. Puolisen vuotta odoteltiin turhaan vastausta sähköpostiviesteihin. Jälkikäteen selvisi, että ne eivät olleet lähteneet edes oikeaan paikkaan. Lopulta keksittiin laittaa pyyntö OmaKelaan ja sen yhteydenoton myötä saatiin kaivattu kontakti Kelan opintotukiasioiden erikoisasiantuntijaan. Kolmen viikon päästä OmaKela yhteydenotosta saatiin jo sähköpostitse vastaukset avoinna oleviin kysymyksiin. Lisäksi Teams-yhteydellä tehtiin vielä tarkentavia lisäkysymyksiä.

6 TULOKSET

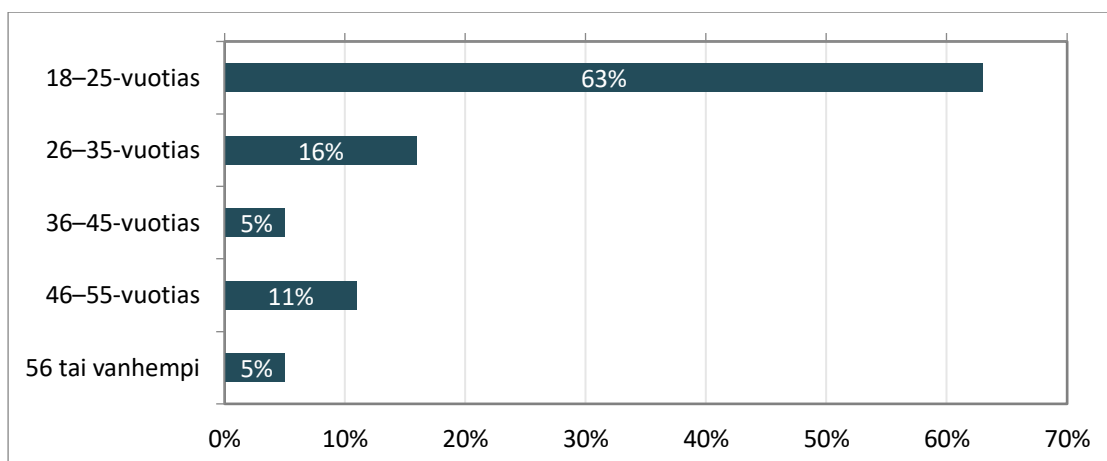
6.1 Webropol-kyselyn tulokset

Opinnäytetyöhön liittyi Webropol -kyselylomake yrittäjyydestä kiinnostuneille opiskelijoille. Kysymykset löytyvät kohdasta liitteet. Ohessa tilastoa kyselyn seurannasta (taulukko 6).

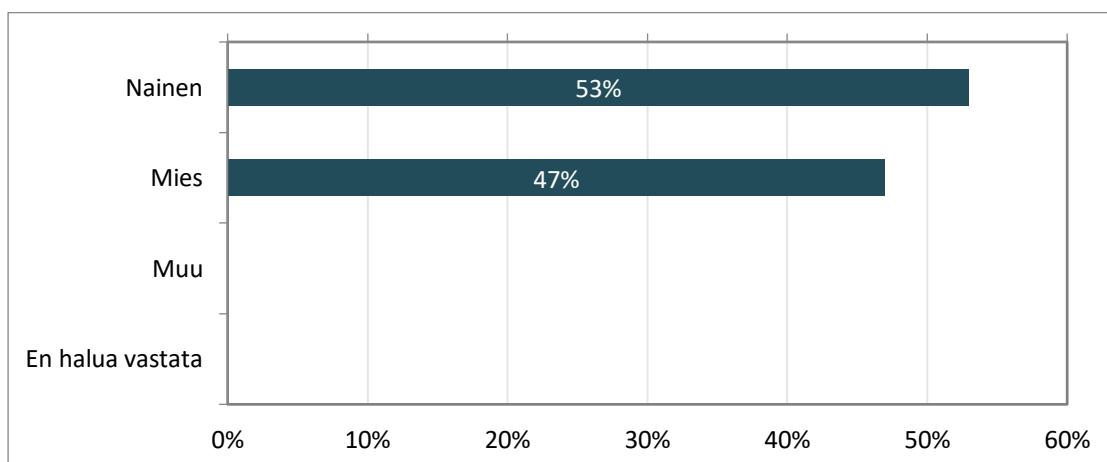
Taulukko 6. Seurantatilasto Webropol-kyselystä

Seurantatilastot	Yhteensä	
	(N)	%
Vastattu kyselyyn: Julkinen nettilinkki	19	63
Kysely avattu vastaajien toimesta	255	850
Vastaaminen aloitettu	30	100

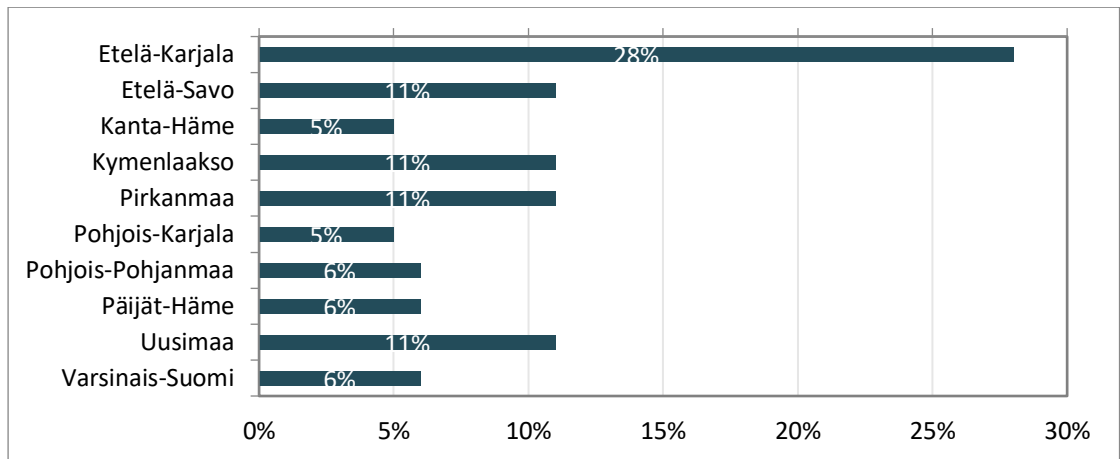
Vastaajat olivat pääasiassa 18–25-vuotiaita. Naisia oli hieman enemmän kuin miehiä (kuvat 1 ja 2). Vastaajia kyselyyn löytyi lähes joka puolelta Suomea, joskin Etelä-Karjalasta löytyi eniten vastaajia (kuva 3). Vastaajista 95 % oli vielä opiskelijoita ja vain 5 % oli jo valmistuneita (kuva 4). Suurin osa vastaajista opiskeli päivätoteutuksessa, seuraavaksi eniten oli monimuoto-opiskelijoita ja pieni osa opiskeli pelkästään verkko-opintoja (kuva 5). Suurin osa vastaajista oli valinnut opinnoikseen kohdan joku muu (kuva 6).

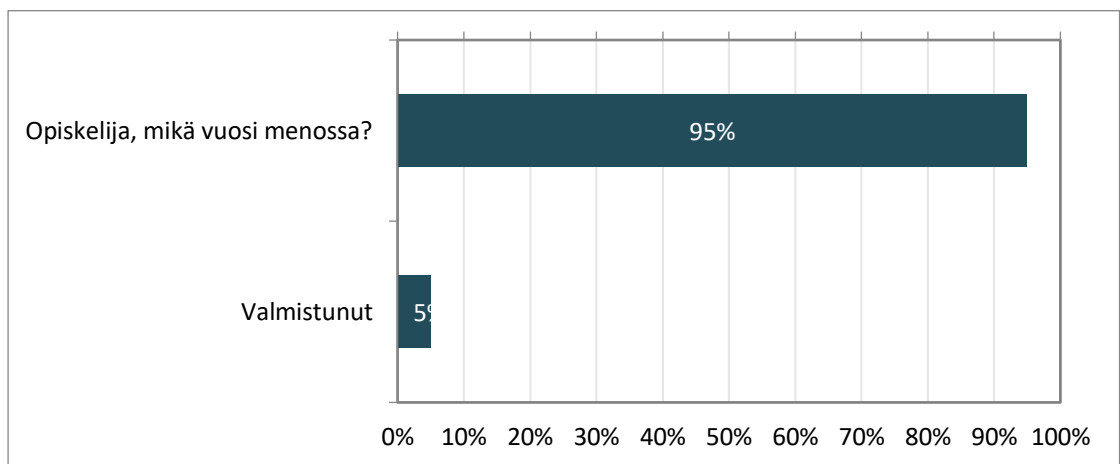
Kuva 1. Vastaajan ikä (Webropol)

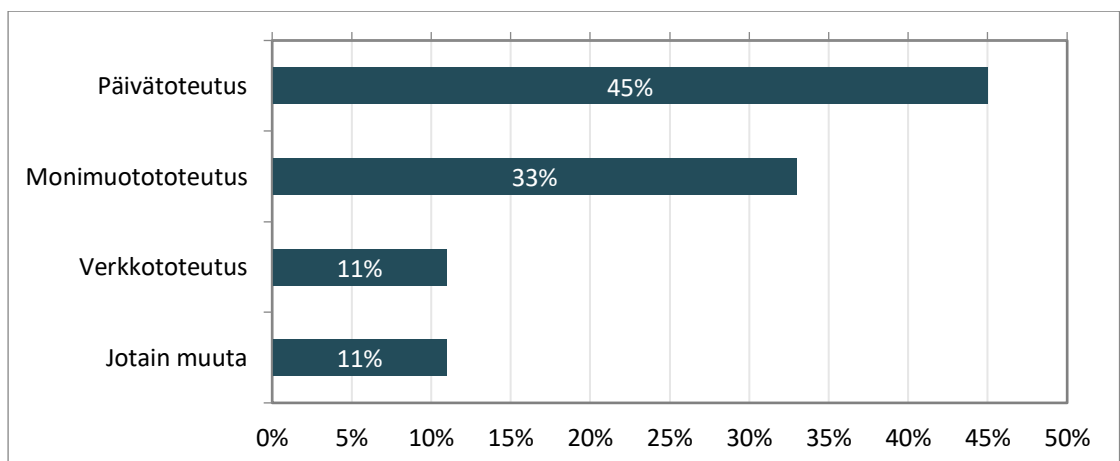
Kuva 2. Vastaajan sukupuoli (Webropol)

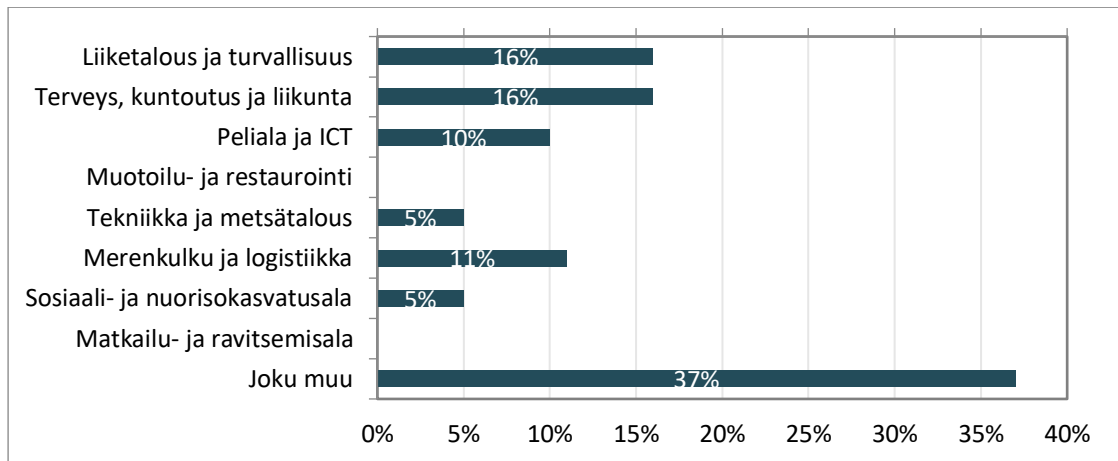
Kuva 3. Maakunnat (Webropol)

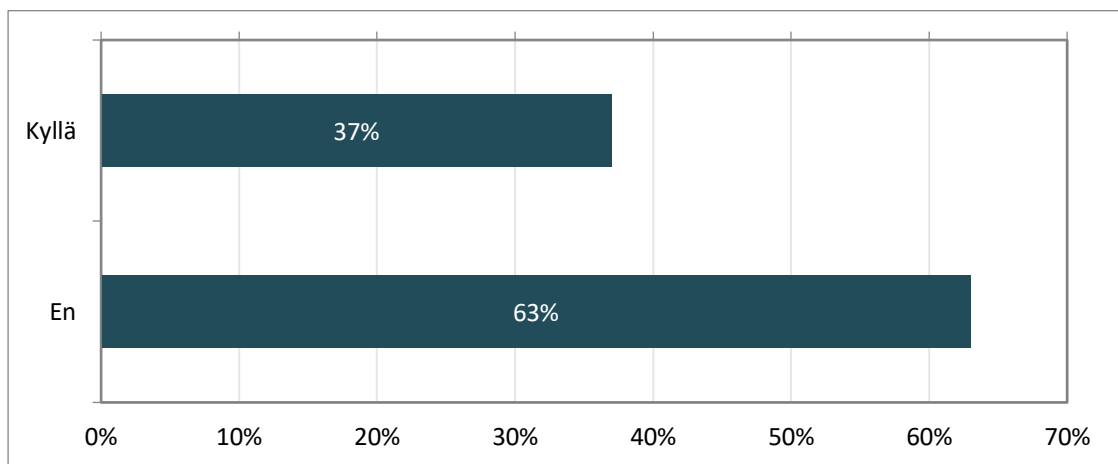
Kuva 4. Oletko vielä opiskelija vai jo valmistunut? (Webropol)

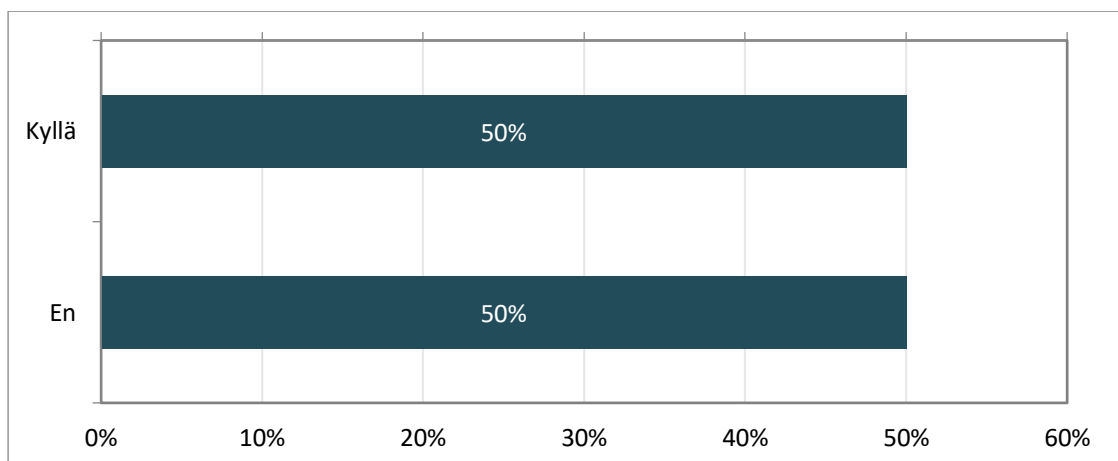
Kuva 5. Opiskelumuoto (Webropol)

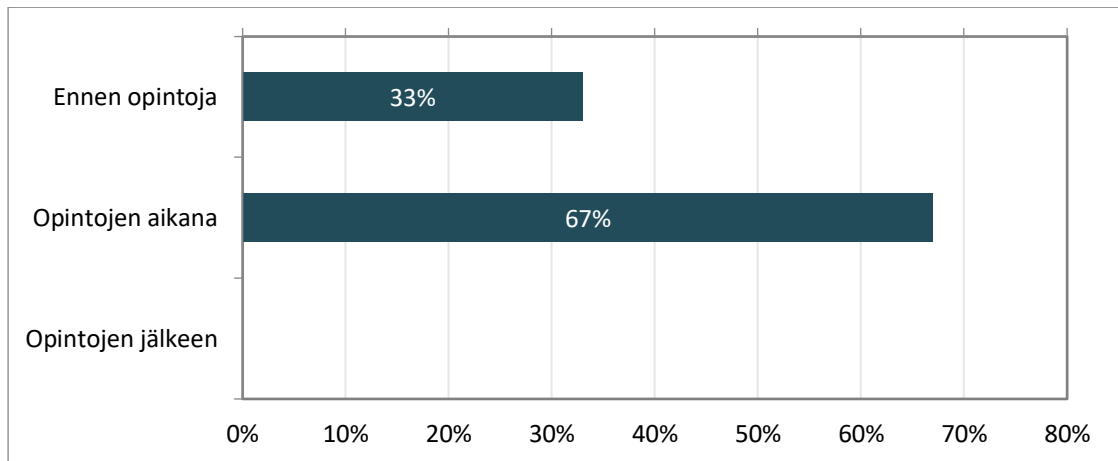
Kuva 6. Opinnot (Webropol)

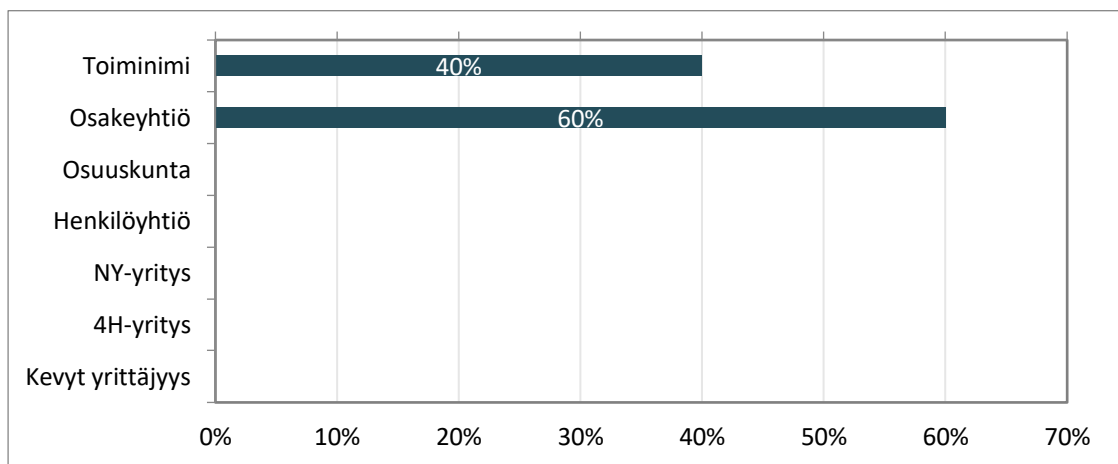
Kuva 7. Toimitko yrittäjänä opintojen ohella?

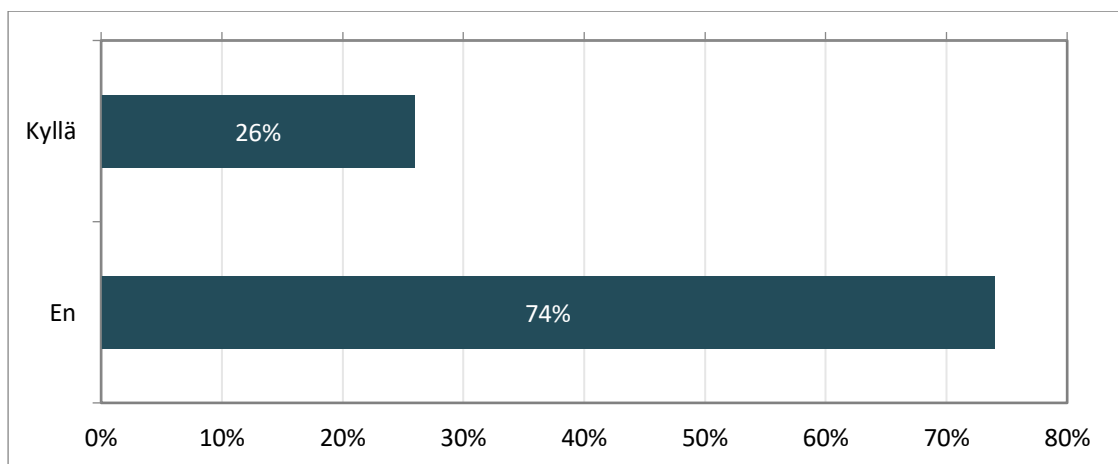
Kuva 8. Oletko ajatellut myöhemmin ryhtyvän yrittäjäksi?

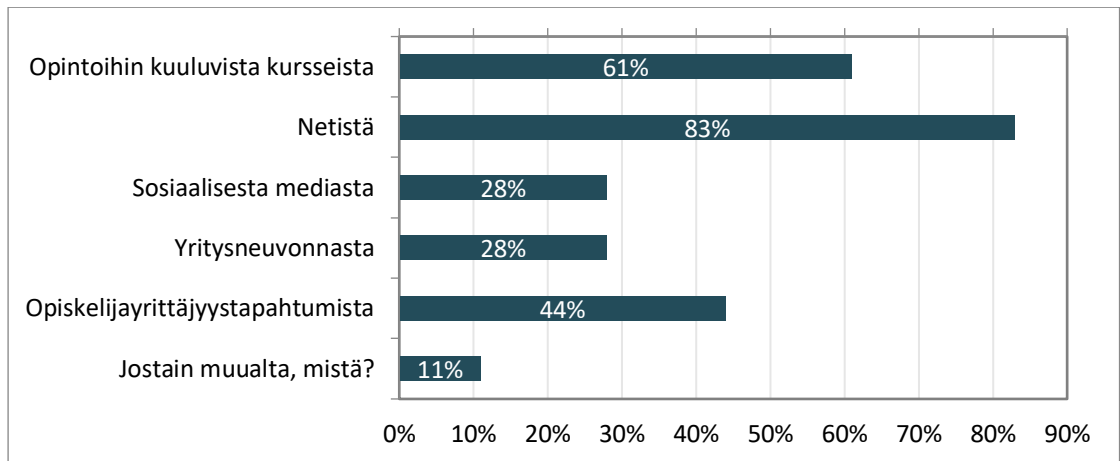
Kuva 9. Missä vaiheessa aloitit yrittäjyyden?

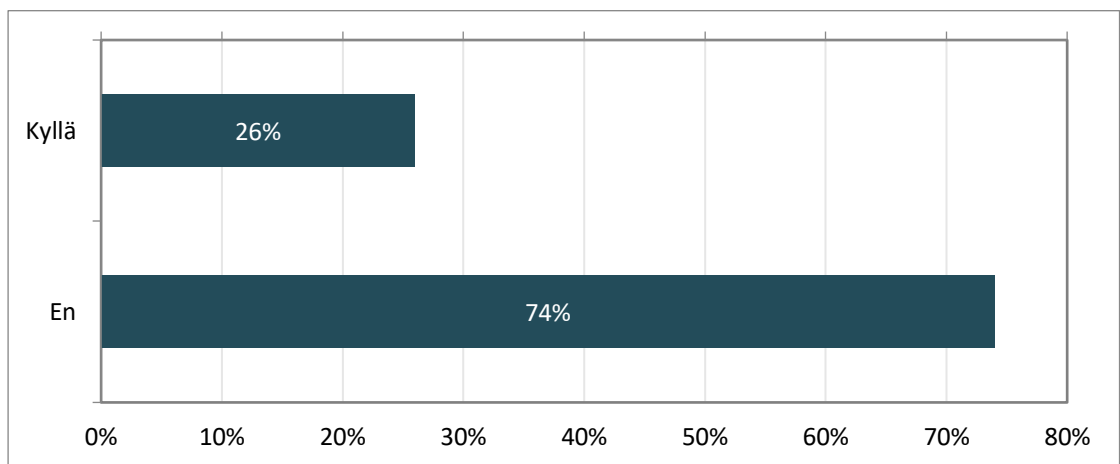
Kuva 10. Yritysmuoto, jos toimit yrittäjänä?

Kuva 11. Tiedätkö mihin Kelan tai TE-palveluiden tukiin olet oikeutettu, kun toimit yrittäjänä opintojen ohella?

Kuva 12. Mistä tai miten haluaisit saada tietoa Kelan/TE-palveluiden tukimuodoista?

Kuva 13. Oletko hyödyntänyt Kelan tai TE-palveluiden tukia opiskelevana yrittäjänä?

Kyselystä selvisi, että seitsemän vastaajaa toimi yrittäjänä opintojen ohella (kuva 7). Heistä 2/3 oli aloittanut yrittäjyyden opintojen aikana ja loput olivat aloittaneet yrittäjyyden jo ennen opintoja (kuva 9). Puolet niistä, jotka eivät vielä toimineet yrittäjinä, aikovat myöhemmin ryhtyä yrittäjiksi. Toista puolelta ei yrittäjyys kiinnostanut (kuva 8). Kahdella yrittäjänä toimivista oli yritysmuotona toiminimi ja kolmella osakeyhtiö (kuva 10). Osakeyhtiön valinneille oli tärkeää, että omia tuloja pystyy itse määrittelemään vapaammin eikä ole henkilökohtaisesti vastuussa yrityksen veloista. Lisäksi se sopii parhaiten startup-yritykselle ulkopuolisten rahoittajien hankkimiseksi. Osakeyhtiön perustamista pidetään myös turvallisempina yritysmuotona, mutta se vaatii kirjanpitotietämystä, jonka vuoksi haluttaisiin osallistua koulussa kursseille, joilla opetetaan kirjanpitoa omaa yritystä varten. Toinen toiminimiyrittäjästä oli opintojen aikana toiminut kevytyrittäjänä, mutta valmistumisen jälkeen hakenut itselleen toimintimen, koska halusi ryhtyä tosissaan yrittäjäksi.

Selvitimme kaikkien vastaajien mielipidettä yrittäjänä toimimisesta opintojen ohella. Neljän vastaajan mielestä yrittäjyys on erittäin positiivinen ja hyväksyttävä asia. Kolme vastaajaa pitää sitä hyvin hyödyllisenä ja toiset kolme vastaajaa kannatettavana asiana. Varautuneesti asiaan suhtautui neljä vastaajaa. Heidä huoletti erityisesti mahdollisuus tukien menettämisestä. Kielteisesti asiaan suhtautui viisi vastaajaa. Heidän mielestään yrittäjyyttä ja opintoja ei pidä sotkea toisiinsa.

Vain 26 % opiskelevista yrittäjistä tiesi mihin Kelan tai TE-palvelujen tukiin on oikeutettu yrittäjänä opiskelun ohella. He olivat tukia myös hyödyntäneet (kuvat 11 ja 13). Vastaajista 83 % oli sitä mieltä, että he haluavat lisätietoa Kelan ja TE-palvelujen tukimuodoista internetin kautta. Seuraavaksi suosituin kanava on opintoihin liittyvät kurssit (kuva 12). Tukia, joita opiskelevat yrittäjät olivat hyödyntäneet, olivat Kelan myöntämät opintotuki ja asumistuki.

Viranomaisasioinnin haasteiksi oli kyselyn mukaan koettu Kelan palvelujen epäselkeys. Kyselyn avoimiin kysymyksiin tuli kommentteja myös siitä, miten YEL on liian armoton, sillä minimimaksut eivät tue pienyrittäjiä, vaan pakottavat uhraamaan enemmän aikaa ja vaivaa yritykseen kuin opiskelijalle olisi todellisuudessa mahdollista. Lisäksi toivottiin, että opiskelevan yrittäjän tuet saisivat olla paremmin esiteltyinä ja niistä voisi olla enemmän mainintaa opinnoissa.

Lisäksi eräs kyselyyn vastanneista toi julki, että on miettinyt toiminimen perustamista, koska se olisi yksinkertaisin yrittäjyyden muoto, mutta sen myötä joutuu ottamaan kaikki yrittäjyyden riskit omalle vastuulleen. Lisäksi hän pohti, että toiminimiyrittäjänä voi tulla ongelmia työttömäksi joutuessa, koska TE-toimisto tulkitsee yrittäjyyden omalla tavallaan. Pelkona oli, että toiminimiyrittäjä kenellä on Y-tunnus, katsotaan elättävän yrittäjyydellä itsensä ja eikä sen vuoksi saa työttömyyskorvausta. Vastaajaa myös harmitti, että opiskelijana ei kykene vielä panostamaan yrittäjyyteen vielä niin paljon kuin haluaisi, koska opiskelee arkipäivisin.

6.2 Opiskelijayrittäjien haastattelut

Tutkimukseen saatiin haastateltavaksi viisi opiskelijayrittäjää. He kertoivat omista kokemuksistaan yhteiskunnan tukiin ja yrittäjyyteen liittyen. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että yrittäjyys on ollut positiivinen kokemus, sillä siinä saa oman kädenjäljen näkyviin yrityksen toiminnassa. Yrittäjyys on opettanut myös paljon työelämästä. Työntekijänä ei pysty millään ymmärtämään kaikkea mitä yrittäjyys pitää todellisuudessa sisällään, ellei siitä ole myös itsellä kokemusta. Eli yrittäjyyskokemus avartaa maailmaa ja on yleissivistävää, vaikkei toimisikaan yrittäjänä lopun elämäänsä. Kellään viidestä haastatellusta ei ollut perheessä tai suvussa yrittäjyyttä, jonka vuoksi olisi itsekkin lähtenyt kyseiselle polulle. Haastateltavilla oli, tai oli ollut, yritysmuotoina osakeyhtiö (2 henkilöä), osuuskunta (1 henkilö) ja 4H-yritys (2 henkilöä).

Osakeyhtiön omistaja valitsi kyseisen yritysmuodon sen vuoksi, että siinä voi itse määritellä paljonko maksaa palkkaa itselleen. Näin ollen pystyy myös pysymään opintotuen tulo rajoissa ilman pelkoa tukien menetyksestä. Toinen osakeyhtiön omistaja oli aloittanut toiminimiyrittäjänä, mutta toiminnan kasvessa vaihtanut osakeyhtiöksi. Toiminimi yritysmuotona oli ollut aloitusvaiheessa todella hyvä, koska sen perustaminen oli yksinkertaista ja lisäksi se soveltui hyvin pienimuotoiseen yritystoimintaan.

Haastateltavista kaksi henkilöä toimii 4H-yrittäjänä ja heidän lisäksi myös yhdellä henkilöllä oli aiempaa kokemusta kyseisestä yritysmuodosta. 4H-yrityksen perustaminen oli ollut helppoa, edullista ja se lisäksi sopii hyvin aloittelijalle. Yksi haastateltavista oli ollut opiskeluaikana mukana osuuskunnassa, jonka perustaminen kuului tradenomien markkinoinnin opintoihin. Osuuskunnan perustaminen oli edullista eikä siinä tullut suoranaista yrittäjästatusta, joka olisi haitannut tukien saamista, koska osakkaita osuuskunnassa oli yhteensä seitsemän henkilöä. Haastateltava koki kuitenkin näin suuren osakasmäärän haasteelliseksi, koska siinä osan osakkaista on liian helppoa luistaa paperitöistä, jotka kuitenkin oleellisesti kuuluvat yritystoimintaan.

Haastateltavien mielestä tukimuodoista voisi löytää paremmin tietoa internetistä, sosiaalisesta mediasta, koululta, erilaista opiskelijatapahtumista sekä oppaista. On erittäin tavallista, että itse joutuu selvittämään mihin tukiin

yrittäjänä on oikeutettu. Suurin osa haastateltavista on saanut jotain yhteiskunnan tukia yrittäjänä toimiessaan. Yksi haastateltavista ei ole saanut mitään tukia, sillä hän asuu vielä vanhempiensa kanssa. Yleisemmät tuet mitä oli saatu, olivat Kelan opinto- ja asumistuki, opintolaina ja toimeentulotuki. Eräs haastateltavista oli perustanut yrityksensä jo ennen opintoja. Hän joutui itse selvittämään, että oli oikeutettu aikuiskoulutustukeen mutta se edellytti, että liikevaihto oli pienentynyt 30 %.

Vain yhdellä haastateltavista oli ilmennyt viranomaisasioinnissa hankaluuksia. 4H-yrittäjänä hän on joutunut todistelemaan sitä, ettei yrityksen tuloilla pysty elämään. Hän oli vaatinut perusteluja päätöksille sekä toimittanut vaadittavia lisäselvityksiä, joiden avulla päätöksiin on tullut korjauksia. Verohallinnolle ja Kelalle on 4H-yrittäjyys ollut kovin outo käsite. 4H-järjestön oletetaan hoitavan 4H-yrittäjien puolesta erilaisia vastuita. 4H-yrittäjyydestä pitäisi haastateltavan mielestä saada tunnetumpi yritysmuoto. 4H-järjestön sivuilta tai sosiaalisesta mediasta pitäisi löytyä tietoa siitä mitä Kelan tukia kyseisen yritysmuodon omaava voi saada. Toisen 4H-yrittäjän mielestä veroilmoitusten teko tuntuu hankalalta, koska se tehdään vain kerran vuodessa. Sen ehtii jo vuoden aikana unohtamaan, miten se pitikään tehdä.

Opintojen ja yrittäjyyden yhdistäminen on sujunut hyvin haastateltavien mielestä. Lukujärjestykset tulevat hyvissä ajoin näkyviin, jolloin on helppo suunnitella työt niiden mukaan. Monimuoto-opiskelija kertoi, että opinnot olisi pystynyt suorittamaan yrittäjyyden ohessa nopeamminkin, jos olisi halunnut.

Haastateltavat olivat sitä mieltä, että on turhaa etukäteen pelätä yrittäjyyttä. Yleisesti haastateltavat kehottivat opiskelijoita lähtemään ja toteuttamaan unelmiaan yrittäjänä, jos vain kiinnostusta yrittäjyyttä kohtaa löytyy. Se miten siinä pärjää, selviää vain kokeilemalla. Mahdollisista vastoinkäymisistä ei pidä lannistua. Ne ovat vain arvokkaita oppimiskokemuksia.

6.3 Kelan erikoisasantuntijan Ilpo Lahtisen haastattelu

6.3.1 Kelan etuudet

Opiskelijayrittäjien on mahdollista saada Kelan tukia samoilla säännöillä ja hakemuksilla kuin palkansaajakin. Tulojen määrää ei selvitetä opintotukea

haettaessa ja maksettaessa. Poikkeuksena on kuitenkin ulkomailta saadut tulot. Asumistukihakemuksessa selvitetään yrittäjyys taustat. (Lahtinen 2024.)

Opiskelijayrittäjät voivat saada muitakin Kelan vastuulle kuuluvia etuuksia pääsääntöisesti samoin ehdoin kuin muutkin henkilöt. YEL- tai MYEL-työtulon huomioiminen on yleistä muissakin etuuksissa. Merkittävimmät yrittäjiä koskevat poikkeukset koskevat työttömyysturvaa. Kela ei halua nähdä opiskelijayrittäjien liiketoimintasuunnitelmaa ainakaan opintotukea tai asumistukea haettaessa. (Lahtinen 2024.)

Kelan yksi tärkeimmistä periaatteista on, että samanlainen päätös samanlaisissa tilanteissa. Tähän tähdätään henkilökunnan ohjeistuksilla ja koulutuksilla. On kuitenkin tilanteita, joissa päätös tehdään tapauskohtaisesti, esimerkiksi myöhemmin mainittava tilanne, jossa opiskelija on jo valmistunut ja yrittäjätuloja pitää kohdistaa opiskeluajalle ja muulle ajalle. Tällaisessa tilanteessa lopputulokseen vaikuttaa se, minkälaisen selvityksen tarjolla olevista vaihtoehdoista asiakas Kelalle toimittaa. Tapauskohtaista harkintaa Kela käyttää myös opintojen edistymisen seurannassa. Jos opiskelija ei ole esimerkiksi suorittanut riittävää määrää opintopisteitä niin tuki voidaan lakkauttaa tai pahimmassa tapauksessa periä takaisin. Jos opiskelijalla on perusteltu syy opintopisteiden vähyyteen, niin silloin voidaan tehdä asiassa tapauskohtainen päätös. (Lahtinen 2024.)

Yritysmuodolla ei suoranaisesti ole vaikutusta kelan etuuksiin, mutta opintotuen tulokäsittelystä seuraa, että verotuksen menettelyt tulojen huomioimisessa ja määräytymisessä vaihtelevat yritysmuodoittain. Eroja on esimerkiksi suhteen, onko kyse toiminimestä vai osakeyhtiöstä. Kela ei ota kantaa eikä ohjeista parhaasta yritysmuodosta tukien valossa, koska opintotuen vuositulovalvonta perustuu vahvistetun verotuksen mukaisiin tietoihin opintotuen saajan henkilöverotuksen mukaisista veronalaisista ansio- ja pääomatuloista. (Lahtinen 2024.)

Etuuskäsittelijät hoitavat Kelalla aina jotain määrättyä tai määrättyjä etuuksia. Jokaisessa etuudessa on lisäksi erityyppisiä vaativia sisältöjä, kuten opintotuen vuositulovalvonta. Vuositulovalvonnassakin on vielä erityispiirteitä, kuten yrittäjätulojen selvittäminen, joiden käsittely on keskitetty muutamille

toimihenkilöille. Kelan asiantuntijoina toimivilta etuuskäsittelijöiltä ei edellytetä ammattikorkeakoulututkintoa. Kelan keskushallinnossa työskenteleviltä edellytetään korkeakoulututkintoa. (Lahtinen 2024.)

6.3.2 Opintotuki

Opintorahan saajan omien tulojen vuositulovalvonta perustuu verotustietoihin, joten Verohallinto ratkaisee, mikä on opintotukeen vaikuttavan vuositulon määrä. Yrittäjäopiskelijan eli elinkeinotoiminnan harjoittajan tilanne on opintotuessa jopa parempi kuin palkansaajan. Veronalaiset tulot eli bruttotulot ovat opintorahassa huomioitavia tuloja, mikä tarkoittaa sitä, että tuloissa ei huomioida menoja eikä siis verotuksen vähennyksiä. Käytännössä siis tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että palkansaajan tulonhankkimismenoja ei huomioida eli niitä ei vähennetä huomioon otettavista tuloista. Yrittäjäopiskelija, joka harjoittaa elinkeinotoimintaa jollain yritysmuodolla, voi vähentää tulonhankkimismenoja elinkeinotoiminnan tuloistaan. Syynä tähän on verotuksen toimeenpano, jossa yrittäjän henkilöverotus määräytyy yrityksen tuloksen mukaan. Verohallinnolta saa maaliskuussa esitetyt veroilmoituksen, josta opiskelija voi tarkistaa verovuoden veronalaisten tulojensa ennakkotiedot, jolloin hänellä on aikaa tarkistaa ylittävätkö vuositulot opintorahan vuositulorajan. Mikäli vuositulot ylittävät vuositulorajan, niin opiskelijalla on mahdollisuus huhtikuun loppuun mennessä palauttaa edellisen vuoden opintorahakausia ja siten välttää opintorahan takaisinperinnän. Tämä ei kuitenkaan aina auta yrittäjäopiskelijaa verotuksen aikataulutuksen ja sisällön vuoksi. (Lahtinen 2024.)

Lahtinen kertoo haastattelussa (2024), että Kela avustaa edellä mainitussa muun muassa siten, että he tekevät OmaKelaan joka huhtikuussa Vuositulokyselyn, jossa näyttävät verotuksen ennakkotietojen mukaiset vuositulot ja opiskelijan henkilökohtaisen vuositulorajan opintotuessa. Kyseisen palvelun ohjeissa todetaan: Kelan Verohallinnolta saamista verotuksen ennakkotiedoista puuttuvat seuraavat tulot kokonaan tai osittain taikka tulon määrä voi muuttua lopullisessa verotuksessa: elinkeinotoiminnan tulot, vuokratulot, ulkomailta saadut tulot, itse ilmoitettavat ansio- ja pääomatulot (esim. tulot yksityisestä perhepäivähoidosta, freelance-tulot, palvelurahat, osa luovutusvoitoista). Lisää huomioon otettaviin vuosituloihisi tulot, jotka eivät ole sisältyneet verotuksen ennakkotietoihin eli esitetyt veroilmoituksen tietoihin sekä muut

puuttuvat tulot. Jos yrittäjällä on muusta kuin yritystoiminnasta saatuja tuloja, esimerkiksi palkkatuloja, tällöin otetaan huomioon sekä YEL-työtulo että muu tulo. Opiskelijayrittäjällä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että tuloina huomioidaan YEL-työtulo ja opintoraha sekä mahdollinen muusta työsuhteesta saatu palkkatulo.

Opintotuki myönnetään ja maksetaan hakemuksen mukaisesti. Opintotuen saaminen edellyttää luonnollisesti opiskelua, mutta se ei Kelaa kiinnosta mitään muuta opintotuen saaja tekee opintojensa ohella. Olennaista on kuitenkin tulojen määrä. Mahdollinen takaisinperintä tapahtuu myös samoin kuin muilla opiskelijoilla. Opintotukea voi saada tutkinto-opintojen suorittamiseen. Avoin korkeakouluopetus ei yleensä oikeuta opintotukeen, mutta siihen on poikkeuksia. Poikkeuksia avoimen korkeakoulun opiskelijan opintotukeen voi olla se, että on tutkinto-opiskelija. Tällöin voi suorittaa avoimen korkeakoulun opintoja. Tai on aiemmin suorittanut korkeakoulututkinnon ja suorittaa nyt myöhemmin lisää/täydennysopintoja, jotka lisäävät ammatti/virkakelpoisuutta, ja että opiskelijalla on myös opintotukikuukausia jäljellä. Tällaiset opinnot oikeuttavat opintotukeen avoimeen korkeakouluun. Yrittäjälämmennustarjontaa löytyy paljon netistä, mutta niiden suorittamiseen ei voi saada opintotukea. (Lahtinen 2024.)

Opintotuessa opiskelijayrittäjä voi joutua selvittämään tulojaan, jos vuosituloja oli liikaa ja opiskelija oli kyseisenä vuonna aloittanut opintonsa, valmistunut tai käyttänyt tukiaikansa loppuun. Tällöin pitäisi selvittää paljonko tuloja oli saatu opiskeluaikana ja muuna aikana. Takaisinperintää ei tule, jos opiskeluaikana saatujen tulojen määrä ei ollut liian suuri. Muuna kuin opiskeluaikana saatujen tulojen määrä voi tällöin olla miten suuri tahansa. Yrittäjätulojen kohdistaminen opiskeluajalle ja muulle ajalle ei ole helppoa, jos yritystoimintaa on harjoitettu koko kalenterivuoden ajan. Tässä Kelan ohjeita (Lahtinen 2024):

- Ansio- ja pääomatulot kohdistetaan elinkeinotoiminnassa ja maataloudessa yleensä kalenterivuodelle jakamalla tulot 12:lla keskimääräiseksi kuukausituloksi.
- Tuloja ei jaeta 12:lla, jos elinkeinotoiminta on aloitettu opintojen päättymisen jälkeen tai lopetettu ennen opintojen alkamisajankohtaa. Tällaisessa tapauksessa ne kohdistetaan siihen aikaan, jolloin toimintaa on harjoitettu.

- Tulot voidaan myös kohdistaa muutoinkin kuin 12:lla jakamalla, mikäli asiakas toimittaa uskottavan selvityksen tulojen jakautumisesta. Tällainen on esimerkiksi tilintarkastajan todistus tulojen jakautumisesta opiskeluaikaan tai sen jälkeiseen aikaan.
- Elinkeinotoiminnan tulot pystytään kohdistamaan myös tekemällä laskennallinen arvio tulojen jakautumisesta opiskeluaikaan tai sen jälkeiseen aikaan, esimerkiksi yrityksen tiliotteiden tai tuloslaskelman perusteella.
 - Tiliotteiden tai tuloslaskelman tulot eivät ole samansuuruiset kuin verottajan verotustietojen mukaiset elinkeinotoiminnan ansio- ja pääomatulot, joten yrittäjän tulee toimittaa koko kalenterivuodelta tiliotteet tai tuloslaskelma.
 - Tiliotteista tai tuloslaskelmasta lasketaan, mikä prosenttiosuus koko kalenterivuoden tuloista on saatu muuna aikana kuin opiskeluajalta. Verotustietojen mukaisista elinkeinotoiminnan tuloista muun kuin opiskeluajan tuloina huomioidaan sama prosenttiosuus.
- Mikäli laskelma tehdään
 - Tiliotteista huomioidaan vaan yritykselle maksetut suoritukset eli plussasuoritukset
 - Tuloslaskelmasta taas huomioidaan tuotot.

Opintotuessa ei ole takautuvaa haku-aikaa, vaan opintotuki voidaan myöntää aikaisintaan hakemuksen saapumiskuukauden alusta alkaen. Opintotuen saamiseen ja määrään vaikuttaa se, asuuko opiskelija vanhempansa luona vai muualla. Vanhempien tulot voivat joissain tilanteissa pienentää tukea tai estää sen saamisen. Vanhempien tulot eivät vaikuta, jos opiskelija on alaikäisen lapsen huoltaja. Puolison tulot eivät vaikuta, mutta jos opiskelija on naimisissa tai hänellä on lapsi, hän saa aina suurimman mahdollisen opintorahan. Mikäli opintotukea saavalla henkilöllä on alaikäinen lapsi, niin hänelle maksetaan automaattisesti huoltajakorotusta. (Lahtinen 2024.)

Lahtinen kertoo (2024) haastattelussa, että Kela ei tilastoi opiskelijayrittäjien määrää. He saavat tietoja opintotuen saajien tuloista, mutta niistä ei ole pääteltävissä yrittäjätulojen osuutta.

6.3.3 Asumistuki

Yleisessä asumistuessa on samantyyppinen menettely kuin opintotuessa. Asumistuessa tuloharkinta ei kuitenkaan perustu verotustietoihin vaan YEL-vakuutuksen työtulon määrään. Kela arvioi yrittäjän kohdalla yrittäjän tulot YEL- tai MYEL-vakuutuksen työtulojen perusteella. Jos yrittäjällä ei ole kyseistä vakuutusta, niin tuloksi arvioidaan starttirahan määrä, vähimmäistulo, palkkatulo tai yrittäjän oman arvion mukainen tulo. Vähimmäistulo tarkoittaa tässä kohdassa työmarkkinatuen suuruista tuloa ilman mitään mahdollisia lapsikorotuksia (noin 800 € kuukaudessa 1.1.2023 alkaen). Kelalle yrittäjän ei tarvitse toimittaa tilinpäätöstietoja asumistukihakemusta varten. YEL-tulosta on viime aikoina ollut paljon puhetta julkisuudessa. Kyse on siitä, minkä suuruiseksi yrittäjä itse arvioi tulonsa, minkä suuruisena hän sen työeläkelaitokselle ilmoittaa ja minkä suuruisena työeläkelaitos tämän hyväksyy. Yrittäjän näkökulmasta huomion arvoista on muistaa, että hän voi ns. hyötyä asumistuessa siitä, että ilmoittaa YEL-tulon pienenä, mutta samalla hän häviää tulevan eläkkeensä määrässä ja myös sairauspäivärahassa. (Lahtinen 2024.)

Asumistukea saavan yrittäjän tilanne voi asumistukikaudella muuttua ja niistä on ilmoitettava Kelalle asumistuen tarkastamista varten. Jos yritystoiminta alkaa tai loppuu taikka siitä saadun tulon määrä muuttuu, asiasta tulee ilmoittaa Kelalle. Yritystoiminnan tulojen muutos tarkoittaa siis YEL-vakuutuksen työtuloa. Muutoksesta on ilmoitettava, jos tulot nousevat vähintään 400 €/kuukaudessa tai pienenevät vähintään 200 €/kuukaudessa. Asumistuki on myönnetty sen mukaan, mitä on arvioitu tulojen olevan. Jos tulot pienenevät niin Kelassa lasketaan tulojen vaikutus asumistukeen, jolloin voit saada suuremman asumistuen. (Lahtinen 2024.)

Asumistuki on ruokakunta-kohtainen. Asumistuessa on yhden kuukauden takautuva hakuaika mahdollinen. Samaan perheeseen kuuluvat saavat aina yhteisen asumistuen niin, että sen saamiseen ja määrään vaikuttavat kaikkien tulot. Samalla perheellä tarkoitetaan puolisoa sekä samassa asunnossa asuvia vanhempia, lapsia ja isovanhempia. Myös muut samassa asunnossa asuvat henkilöt muodostavat yhteisen asumistukiruokakunnan, jos heillä on yhteinen vuokrasopimus. Asumistuen saamiseen vaikuttavat myös muiden kuin opiskelija itsensä tulot. Esimerkiksi puolison tai yhteisasumisessa

kämppekaverin tulot voivat estää asumistuen saamisen. Asumistuessa selvitetään hakijan ja muiden asumistukiruokakunnan jäsenten tulot ja niiden perusteella Kela ratkaisee, voidaanko asumistuki myöntää. Tulot voivat pienentää asumistukea tai estää sen myöntämisen kokonaan. Kämppekaverin tulot voivat vaikuttaa siihen, ettet saa asumistukea. Koska asumistuen menot ovat kasvaneet reilusti niin tämän takia asumistukea ei voida huomioida yksilöllisesti. Vuokrasopimuksen muodolla voi vaikuttaa asumistuen saamiseen. Esimerkiksi kämppeksillä voi olla omat vuokrasopimuksensa. Tämän vuoksi myös asumistukea hakevat ovat joutuneet tekemään selvityksiä esimerkiksi parisuhdestatuksesta. (Lahtinen 2024.)

Asumistuessa ei ole lapsikorotuksia, mutta lasten lukumäärä vaikuttaa siihen, mikä on asumistuessa huomioitava enimmäisasumismeno. Lisäksi lasten lukumäärä vaikuttaa siihen, paljonko ruokakunnalla voi olla tuloja eli toisin sanoen lapsiperheillä on korkeammat tulorajat. (Lahtinen 2024.)

Kela pitää tilastotietokannassa tietoja asumistuen saajien yritystulosta. 31.12.2023 yritystuloa oli 22 690 ruokakunnalla (keskimäärin 891,55 €/kk). Opiskelijaruokakunnista yritystuloa oli 4 711 ruokakunnalla (keskimäärin 695,17 €/kk). Kaiken kaikkiaan saajaruokakuntia oli 404 662 (keskimääräiset tulot yhteensä 1071,39 €/kk). Opiskelijaruokakuntia oli 167 740 (keskimääräinen tulo 779,12 €/kk). (Lahtinen 2024.)

6.3.4 Muutoksia etuuksiin

Opintotukeen ei ole suoranaisesti tulossa leikkauksia, mutta tuki-indeksikorotuksia ei ole luvassa. Kesällä 2024 opintolainaan on tulossa suuret korotukset. Opintolainan korotukset kompensoivat asumistukien leikkaukset / pienennykset. Opiskelijoiden tuet ovat muutosten yhteisvaikutuksena enemmän lainapainotteisempaa ja se ei ole miellyttävä kehityssuunta. Käytettävissä olevat tulot säilyvät kuitenkin entisellä tasolla opiskelijatalouksissa. Asumistukeen tulee leikkauksia huhtikuusta 2024 alkaen. Asumistuen leikkaukset tehdään siitä eteenpäin vuositarkastuksen aikana. Korvausprosentti pienenee ja tulojen vaikutus suurenee. Helsingin erillinen enimmäisasumistukinormi poistuu, mikä kiristää tulojen vaikutusta asumistukeen. Vuoden 2025 alussa kaikki omistus-asuntoihin maksetut asumistuet lakkautuvat. Ruokakunnan varallisuus voi

myös estää asumistuen saannin. Jos asumistukea saavalla henkilöllä on osakesalkku tai säästötili niin asumistuki voi mahdollisesti pienentyä tai lakkautua kokonaan. Varallisuuden voimaantuloa ei ole vielä päätetty. Opiskelijan asumistuen vuositarkastusajankohdan tullessa Kela pyytää tietoa nykyisistä tuloista sekä varallisuudesta. (Lahtinen 2024.)

Lahtinen (2024) pohtii haastattelussa, että jos samalla mallilla menee kuin aiemmin asumistuen varallisuuden kohdalla, niin siellä on olemassa verotettavan varallisuuden alaraja ja vasta sen ylimenevä osa rinnastetaan tuloksi, eli opiskelijalle tyypillinen pieni osakesalkku ei johda mihinkään.

6.3.5 Valitukset päätöksiin

Opintotuessa viimeisin tulovalvontaa koskeva muutoksenhakutilasto koskee vuoden 2019 vuositulovalvontaa, tämä on tehty vuonna 2021. (Lahtinen 2024):

- Tuensaajia 316 509 hlö
- Takaisinperinnän päätösehdotuksia 43 887 kpl
- Uudelleenkäsittelypyyntöjä 12 915 kpl
- Päätös muuttui 6 751 kpl (nämä olivat siis opintonsa aloittaneita, valmistuneita tai tukiaikansa käyttäneitä)
- Valituksia 711 kpl
- Päätös muuttui 5 kpl

Opintotuen muutoksenhakulautakunta käsitteli vuonna 2022 kaikkiaan 1849 opintotukilain mukaista etuutta koskevaa valitusta (opintotuki, koulumatkatuki, opintolainahyvitys jne. Valitus (Lahtinen 2024):

- hylättiin 83 %
- jätettiin tutkimatta (ei aihetta toimenpiteisiin) 13 %
- hyväksyttiin (päätös muuttui) 4 %

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta käsitteli 4 972 asumistukivalitusta vuonna 2022. Valituksista (Lahtinen 2024):

- hylättiin 80 %
- jätettiin tutkimatta (ei aihetta toimenpiteisiin) tai muu ratkaisu 16 %
- hyväksyttiin (päätös muuttui) 4 %

Lahtinen (2024) avaa haastattelussa Kelan valitusprosessin etenemistä näin: jos asiakas päätyy valittamaan Kelan päätöksestä, Kela tutkii asian. Jos he

voivat muuttaa päätöstä asiakkaan esittämällä tavalla, niin he oikaisevat päätöksen. Jos he eivät voi sitä tehdä, he lähettävät valituksen Kelasta riippumattomalle muutoksenhakuelimelle ratkaistavaksi, jolloin nämä päättävät mitä lisäselvityksiä asiassa tarvitaan. Kela ottaa epäselvissä tapauksissa opikseen, muuttavat ohjeistuksiaan sekä kouluttavat asiantuntijoitaan, jotka hoitavat kyseisiä etuusasioita.

6.3.6 Tekoälyn hyödyntäminen

Kelassa tehdään paljon automaattipäätöksiä, esimerkiksi suurin osa opintotuen vuositulovalvonnan päätöksistä on ohjelmallisia automaattipäätöksiä. Niissä ei kuitenkaan käytetä tekoälyä, vaan kyse on sääntöpohjaisesta perinteisestä ohjelmoinnista. Kela käyttää tekoälyä muun muassa kela.fi chattirobotissa sekä esimerkiksi hakemusten käsittelyssä ja lajittelussa, mikä tarkoittaa esimerkiksi etuusasian selvittelyä ja merkitsemistä työjonolle asian kiireellisyysluokituksen mukaan. (Lahtinen 2024.)

6.3.7 Näkemys opiskelijayrittäjyydestä

Kelalla ei ole kantaa tai näkemystä yrittäjänä toimimisesta opintojen ohella, mutta Ilpo Lahtinen (2024) kertoo haastattelussa, että hänen omien näkemyksensä tähän on se, että yrittäjyys on hyvinkin suotavaa, toivottavaa sekä kannatettavaa.

Lahtisen (2024) haastattelussa ilmeni, että jonkin verran on etuuksien alikäyttöä. Opiskelijoiden kohdalla opintotuen tämä alikäyttö on vähäisempää kuin useimmissa muissa etuuksissa. Opintojen aloittaminen on selkeä elämänmuutos, joten mahdollisuus opintotukeen on samoin selkeä tilanne. Kela tekee yhteistyötä oppilaitosten ja muun muassa Opetushallituksen kanssa, joten näin pystyvät markkinoimaan opintotuen (ja koulumatkatuen) hakemista esimerkiksi opiskelijavalintoihin liittyen. Nuorimmilla opiskelijoilla on toisin haasteena tietää mistä alkaen opintotukea voi saada, koska ikä ja vanhempien tulot voivat estää opintotuen saamisen heti opintojen alkamisesta alkaen. Vanhemmilla henkilöillä voi olla epäselvyyttä sen suhteen, missä tilanteissa voi saada mitään opintoetuuksia: opintotuki, työttömyysturva, aikuiskoulutustuki, kuntoutukseen liittyvä etuus jne.

Kela suunnittelee etuusehdotuksen käyttöönottoa, jolloin he voisivat rekisteritietojen perusteella tehdä ”tarjouksen” etuudesta ilman hakemusta (Lahtinen 2024).

6.3.8 Yhteistyö muiden viranomaisten kanssa

Maan hallituksen kärkihankkeita on eri toimijoiden ja rekistereiden tietojen hyödyntäminen. Eri viranomaiset ovat joutuneet tähän saakka kyselemään samoja asioita asiakkailtaan. Yksilösuojaa vaarantamatta viranomaiset voisivat käyttää tietoja samasta paikasta. Kelan tekemässä tulovalvonnassa he saavat tulorekisteristä tiedot palkkojen ja etuuksien maksupäivät eli opiskelijan ei tarvitse toimittaa vanhoja maksulappuja, vaan Kela näkee tulorekisteristä, onko tulo ennen valmistumista saatua vai sen jälkeen. Jos tulo on valmistumisen jälkeen saatua niin takaisinperintää ei tule. (Lahtinen 2024.)

Työttömyysturvapuoli on esimerkki epäkohdasta: TE-toimiston pitää arvioida ihmisen työmarkkina-asema ja tehdä siitä ratkaisuja ja ilmoittaa tämä Kelalle, jotta Kela voi maksaa työttömyyspäivärahaa. Työttömällä työnhakijalla on kuitenkin mahdollisuus aloittaa opinnot ja säilyttää työttömyysturva. Tällaiset ovat päällekkäin meneviä tilanteita, eivätkä asiakkaat tiedä mikä kuuluu Kelalle ja mikä TE-toimistolle. Aikuislukio-opinnot voivat estää työttömyysturvan saannin. Kela ei voi myöskään myöntää opintotukea, koska tämä on opintotukilaissa säädelty, että aikuislukio-opinnot eivät yleensä oikeuta opintotukeen. TE-toimisto taas katsoo, ettei ole työmarkkinoiden käytettävissä, jos on opiskelija. Samanlainen tilanne on avoimessa korkeakoulussa opiskelevalla eli TE-toimisto katsoo, ettei ole kykenevä ottamaan työtä vastaan, jolloin ilmoittavat Kelalle, että työttömyysturva on lakkautettava. Kela ei voi myöntää opintotukea ennen kuin opiskeluoikeus on myönnetty, joten ei ole muuta mahdollisuutta kuin hakea toimeentulotukea. Työttömät henkilöt voivat hakeutua yritysvalmennuksiin, jolloin säilyttävät työttömyysturvan ja heillä on myös mahdollisuus työllistyä. (Lahtinen 2024.)

6.4 Voiko opiskelija saada starttirahaa?

Opintojen aikana voi harjoittaa sivutoimista yritystoimintaa ja opintojen jälkeen ennen siirtymistä päätoimiseksi yrittäjäksi voi hakea starttirahaa. Jos kuitenkin opiskelija saa opintotukea niin silloin hänellä ei ole mahdollisuutta

starttirahaan. Starttirahan hakemista suositellaan vasta opintojen päättyessä. Starttirahan myöntämisen ehtoja ovat esimerkiksi riittävät valmiudet alalle (koulutus ja/tai kokemus) ja yrittäjäksi (yrittäjäkokemusta tai soveltuva yrittäjäkoulutus), liiketoimintasuunnitelma on arvioitu kannattavaksi ja toiminta on jatkuvaa sekä yritystoiminnalla on riittävä käynnistymisvaiheen turvaava rahoitus. (Islam 2023.)

Starttiraha on harkinnanvarainen tuki, josta päätöksen tekee työ- ja elinkeinotoimisto. Esteitä starttirahan saantiin ovat esimerkiksi: päätoimisen yritystoiminnan aloitus ennen kuin tuen myöntämisestä on päätetty, muu tulo mm. palkka, opintotuki, vanhempainpäiväraha ja eläkkeet, verovelka tai ulosottovelka, jos yritystoiminnasta saa heti kohtuullisen toimeentulon sekä kilpailun vääristyminen. (Islam 2023.) Opiskelijan ostaessa valmiin liiketoiminnan hänellä on mahdollisuus saada starttirahaa, jos yrityksen toiminnassa tapahtuu muutoksia. (Lehmusmetsä 2023.)

6.5 Asiantuntijoiden vinkit opiskelijoille yrittäjyydestä

TE-toimiston Islam Ariful antoi haastattelunsa lopuksi vinkkejä opiskelijoille, jotka suunnittelevat yrittäjyyttä: jos on liikeidea niin heti alussa kannattaa hyödyntää uusyrityskeskukseen sekä TE-toimiston palveluita. Internetistä löytyy aloittavalle yrittäjälle paljon tietoa yrityksen perustamisesta. Uusyrityskeskuksesta saa täysin maksutonta apua liiketoimintasuunnitelman sekä taloussuunnitelman laatimisessa, joten näitä palveluita kannattaa hyödyntää. Eri yritysmuodoista löytyy paljon tietoa sekä lisäksi saatavilla on yrittäjyydestä kiinnostuneille niin maksutonta kuin maksullista yritysneuvontaa.

Kinnon Timo Lehmusmetsän (2023) mukaan harmittavan usein yrittäjyydestä kiinnostuneet eivät tule hakemaan maksutonta apua Uusyrityskeskuksesta, vaan menevät ja tekevät omin päin yrittäjyyteen liittyviä päätöksiä. Jälkikäteen selviää, että huolellisempi valmistautuminen perustamisvaiheessa olisi säästänyt sekä aikaa että rahaa. Osittain tämä johtuu siitä, että Uusyrityskeskusten palveluja ei tarpeeksi tunneta. Osittain syynä on se, että ihmiset eivät kehtaa tunnustaa tietämättömyyttään näissä asioissa. Toisaalta Uusyrityskeskuksesta on ohjattu asiakkaita myös 4H-yhdistykseen, kun on todettu, että yrittäjyydestä

kiinnostunut nuori henkilö on niin alkuvaiheessa yrittäjäntaipalettaan, että sopii paremmin 4H-yhdistyksen asiakkaaksi.

Kinnon Timo Lehmusmetsä kannustaa (2023) opiskelijoita käymään opinnot huolella loppuun ja valitsemaan sellaiset harjoittelupaikat, jotka valmistavat yrittäjyyteen. Lisäksi hän kannustaa kaikkia kouluttautumaan tulevaisuudessa opintojen jälkeenkin. Yritysmuodolla opiskelijayrittäjänä ei ole sen suurempaa väliä, mutta jos harjoittaa sivutoimista yritystoimintaa opintojen aikana niin silloin kevytyrittäjyys y-tunnuksella tai ilman y-tunnusta olisi ihan hyvä vaihtoehto (Islam 2023).

Timo Lehmusmetsä (2023) kertoi haastattelussaan, että vaikka yritysmuodolla ei ole väliä niin hänen mielestään toiminimi olisi opiskelijayrittäjille parempi vaihtoehto, sillä tässä yritysmuodossa tuloksesta vähennettyjen menojen jälkeen loput ovat yrittäjän omaa palkkaa. Vuosien aikana hän on kuitenkin huomannut, että eniten on ollut yrittäjäksi haluavia kauneudenhoidon, parturi-kampaaja ja muotoilupuolen opiskelijoissa, koska näillä aloilla työpaikkoja ei oikein ole saatavilla.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Yksi eurooppalaisen elinikäisen oppimisen avaintaitoja on lukutaito. Se ei ole turhaan valittu avaintaidoksi. Lukutaitoon liittyy vahvasti myös luetun ymmärtäminen. (European Commission s.a.) Yrittäjyyden ominaisuuksien määritelmässä (kohta 2.4) ei kuitenkaan luetella luku- ja kirjoitustaitoa eikä luetun ymmärtämistä. Ehkä niitä pidetään itsestään selvinä taitoina. Lomakekyselyn tuloksista sekä opiskelijayrittäjien haastatteluista voinee kuitenkin päätellä, että kyseiset taidot sujuvat yrittäjiksi rohkaistuneilta. Lähes kaikki yrittäjänä toimineet olivat tietoisia siitä mihin etuuksiin ja tukiin ovat oikeutettuja, sekä olivat myös hyödyntäneet etuuksia ja tukia. Haastateltavat kertoivat, että he olivat itse etsineet ja löytäneet tarvitsemansa tiedot. Heillä näyttäisi olevan sekä lukutaito että luetun ymmärtäminen hallussa.

Ponnisteluista huolimatta tutkimukseen ei tavoitettu yhtään nykyistä tai entistä opiskelijaa, joka huhujen mukaan olisi jäänyt vaille asumistukea yritystulonsa vuoksi. Joudutaan siis arvailemaan mistä moinen huhu on syntynyt.

Syitä voi olla hyvin monenlaisia, mutta useasti huhut syntyvät tiedon puutteesta. Kelan internetsivuja ei kuitenkaan voi syyttää tiedon vähyydestä. Tietoa siellä on runsaasti, mutta kieltämättä sen hahmottaminen on vaikeaa. Tarvittavaa tietoa pitää osata hakea oikeilla hakusanoilla, ja löydetty tieto pitää vielä myös sisäistää. Siihen tarvitaan luetun ymmärtämisen taitoa ja tarvittaessa uskallusta kysyä apua. Myöskään kaikkia huhuja ei tulisi uskoa ilman, että selvittää huolella niiden todenperäisyyden. Kaikkein vahvimmin näyttää siltä, että jos haluat saada Kelan etuuksia, niin kehitä lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja.

Sosiaaliturvajärjestelmä ja sen rahoitus vaikuttavat sekä yksilön, että yhteiskunnan talouteen. Opiskelijalle Kelan maksamat etuudet kuten opintotuki ja asumistuki ovat hyvin merkittävä osa henkilökohtaista taloudenhallintaa. Tukipolitiikka vaikuttaa suoraan opiskelijan halukkuuteen kokeilla yrittäjyyttä opiskeluaikana. Koska yritystulot ovat pääsääntöisesti palkkatuloja epävarmempia niin yrittäjyyskokeiluille sanotaan ei kiitos, jos sen myötä on vaarana menettää olennaisia sosiaalietuuksia kuten asumistuki.

Koska Kelan etuudet ovat lakisääteisiä, niin opiskelijayrittäjien on mahdollista saada Kelan tukia samoilla säännöillä ja hakemuksilla kuin palkansaajakin. Asumistukihakemuksessa joudutaan kuitenkin selvittämään tarkemmin yrittäjyyden taustoja, jotta Kela pystyy arvioimaan tulojen määrää. Tässä vaiheessa opiskelijayrittäjältä vaaditaan huolellisempaa tukihakemuksen valmistelua pystyäkseen osoittamaan tulojensa määrää. Tarvittaessa pitää pystyä myös tekemään pyydettyjä lisäselvityksiä tai pyytämään Kelan perusteluja päätöksiin. Toisaalta opiskelijayrittäjä jopa hyötyy siitä, että voi vähentää liikevaihdostaan elinkeinotoimintaan liittyvät menot. Vasta vähennysten jälkeen jäävä tulo lasketaan yrittäjän tuloiksi. (Lahtinen 2024)

Sekä lomakekyselyyn vastanneet, että haastatteluun osallistuneet opiskelijat haluavat ensisijaisesti saada ja hakea informaatiota internetistä. Sen jälkeen odotukset eriytyvät. Lomakekyselyyn vastanneet toivoivat seuraavaksi eniten saavansa tietoa opintoihin kuuluvista kursseista ja kolmanneksi opiskelijayrittäjyystapahtumista. Ja vasta sen jälkeen tulee tiedon lähteenä sosiaalinen media. Haastateltavien mielestä sosiaalinen media olisi seuraavaksi mieluisin tiedonlähde internetin jälkeen, ja sen jälkeen tulevat oppilaitos sekä

opiskelijayrittäjyystapahtumat. Hajaääniä molemmilta ryhmiltä saivat myös yrittäjäneuvonta ja erilaiset oppaat. Tulosten perusteella internet on se väylä, jonka kautta halutaan saada ja hakea tarvittavaa tietoa.

7.1 Yritysmuotojen vertailua opiskelijan näkökulmasta

Kyselystä ja haastatteluista ilmeni, että yrittäjyys luo mukavaa vastapainoa opinnoille, kehittää arvokkaita tietoja ja taitoja, sekä antaa kokemuksia tulevaisuuden varalle. Yrittäjyys opintojen ohella oli vastaajien mielestä arvostettavaa ja kannattavaa, mutta opintojen ja yrityksen pyörittäminen vaatii aikataulusta. Tietenkin yrittäjänä toimiminen opintojen ohella on kuormittavaa ja yrityksen toiminta ei ole samalla tavalla ennustettavissa kuin palkkatyössä, joten se voi aiheuttaa myös haasteita ja yllätyksiä. Yritysmuotoja ei voi asettaa paremmuusjärjestykseen, mutta oheiseen vertailuun on valittu muutama yritysmuoto ajatellen opiskelijayrittäjää, joka haluaisi kokeilla matalan kynnyksen yrittäjyyttä opintojen ohella. Vertailussa on otettu huomioon yrityksen perustamiskustannukset sekä miten helposti yrityksen voi aloittaa ja lopettaa.

7.2 Osakeyhtiö

Osakeyhtiön perustaminen on suhteellisen helppoa eikä perustamismaksukaan huimaa päätä (PRH 2024b). Osakeyhtiössä on paljon hyviä puolia, jotka sopivat opiskelijalle, mutta se on jätetty pois vertailusta, koska sitä ei käytännössä voi noin vain lopettaa. Sen lopettaminen vaatii aina purkamismenettelyjä, joten osakeyhtiötä ei suositella kokeilijalle. Osakeyhtiön toiminnan voi kyllä keskeyttää eli laittaa ns. pöytälaatikkoon.

7.3 Osuuskunta

Osuuskunta on suosittu varsinkin ammattikorkeakoulujen yhteisöllisenä opiskelijayrityksen muotona. Osuuskunnan voi perustaa vaikka yksin, mutta suurin hyöty koituu useammasta jäsenestä, koska samalla oppii yhteistoimintaa ja päätösten tekoa toisten osuuskunnan jäsenten kanssa. Osuuskunnan perustamismaksu on 380 €. Lisäksi osuuskunta voi sopia osuusmaksun, joka maksetaan liityttäessä. Osuuskunnasta pääsee pois eroamalla siitä ja osuusmaksun saa takaisin, jos osuuskunnan kassassa on rahaa. Kustannuksia tulee

myös kirjanpidosta, mikäli sitä ei hoideta itse ja toiminnan vastuuvakuutusmaksuista, jotka ovat keskimäärin 100–300 €/vuosi. (Pellervo 2024.)

7.4 Kevyt yrittäjyys

Kevytyrittäjyys ilman Y-tunnusta ei käytännössä ole yrittäjyyttä, mutta sen myötä on mahdollista yrittäjämäisesti kokeilla, olisiko omalla palveluidealla kysyntää. Parhaiten kevytyrittäjyys sopii juuri palvelujen ja työsuoritteiden myyntiin. Ukko.fi laskutuspalvelu ottaa 5 % välityspalkkion jokaisesta palkanmaksusta. Toiminnan vastuuvakuutus kustantaa siihen päälle vielä 3 % lisää. Sopimuksen teko sekä irtisanominen hoituu suhteellisen helposti. (Ukko.fi s.a.)

7.5 Toiminimi

Halvimmalla pääsee, jos itse perustaa toiminimen. Perustaminen maksaa 70 € (PRH 2024b), mutta jos ei halua yrityksen nimeä kaupparekisteriin niin perustaminen on ilmaista ja saa silti Y-tunnuksen. Toiminimen vastuuvakuutus maksaa noin 100–300 €/vuosi. Toiminimelle riittää yhdenkertainen kirjanpito. Sen pystyy hoitamaan myös itse, jos haluaa säästää kustannuksissa. Toiminimen lopettaminen on yksinkertaista. Se tapahtuu ajamalla yritystoiminta alas, hoitamalla kaikki velat pois ja tekemällä ilmoituksen kaupparekisteriin sekä verohallintoon. (Digi- ja väestövirasto 2024e.)

7.6 4H-yritys

4H-yritys on matalan kynnyksen vaihtoehto opiskelijalle, joka haluaa kokeilla yrittäjyyttä. Käytännössä se on toiminimi, joka toimii 4H-brändin alla. 4H-yrittäjyyden perustamismaksu koostuu jäsenmaksusta, joka on 40 €/vuosi (2024). Hintaan sisältyy yritysneuvontaa. Sen lisäksi voi ottaa vastuuvakuutuksen, joka on 30 €/vuosi. 4H-yritys on rajattu 13–28-vuotiaille ja liikevaihdon yläraja on asetettu 8000 euroon, jottei jouduta pohtimaan YEL-vakuutuksen tarvetta. 4H-yrityksen lopettaminen hoituu tekemällä lopettamisilmoituksen 4H-yhdistykseen sekä hoitamalla viranomaisveloitteet, kuten veroilmoituksen ja Y-tunnuksen sulkemisen, jos ei aio jatkaa yritystoimintaa jossain muodossa. (4H-Akatemia 2024a)

8 LOPUKSI

Tutkimuksella ei tavoitettu heitä, joilta huhujen mukaan Kela oli evännyt opiskelujan asumistuki yritystulojen vuoksi. Olisi ollut erittäin mielenkiintoista saada tietää millaisia hakemuksia oli tehty ja toisaalta taas millä perusteilla asumistuki oli yrittäjäopiskelijoilta evätty. Tutkimusongelmaa kuitenkin avasivat Kelan erikoisasiantuntijan vastaukset, jotka selvensivät etuuksiin liittyviä mysteerejä. Kela tekee päätöksensä lakipykälien mukaan, eikä näin ollen kukaan tee sattumanvaraisia päätöksiä. On kuitenkin poikkeustapauksia, joissa toimihenkilö toki joutuu käyttämään harkintakykyään. Asiakkailta on myös mahdollisuus pyytää vääriksi kokemiinsa päätöksiin oikaisua. Kela ei sinänsä ota minkäänlaista kantaa itse yrittäjyyteen, koska se ei kuulu sen tehtäviin. Opinnäytetyö toivottavasti avaa lukijalle Kelan päätöksen tekoa.

Opinnäytetyöstä hyötynevät jollain tapaa kaikki opiskelijat, riippumatta siitä onko intoa tai ei toimia yrittäjänä opintojen ohella. Yrittäjyydestä ja sen yhdistämisestä opintoihin voisi oppilaitoksissa puhua enemmän. Samalla voisi tuoda ilmi niitä tahoja, jotka avustavat yrityksen perustamisessa. On erittäin hyvä, että yrittäjät käyvät oppilaitoksissa kertomassa omia yritystarinoitaan. Vierailijoita valittaessa olisi hyvä ottaa huomioon myös sellaiset yrittäjät, joilla yritystoiminta on vasta aluillaan ja näin ollen he pystyisivät antamaan opiskelijoille paremmin tietoa yrityksen alkuvaiheen askelista. Myös samassa tilanteessa olevat ja keskimäärin samanikäiset opiskelevat yrittäjät olisivat oivia yritysvierailijoita. Myös kaikki mahdolliset matalan kynnyksen yritysmodot olisi hyvä tuoda esille. Aloittelevalle yrittäjälle asioita ei kannata tehdä liian monimutkaisiksi. Olennaisinta olisi rohkeasti lähteä kokeilemaan yrittäjyyttä, vaikka aluksi pienin askelin tekemällä oppimisen periaatteella.

Opinnäytetyön aihetta, Kelan etuuksia ja opiskelijayrittäjän tuloja, joudutaan jatkossa tutkimaan uudemman kerran. Suomen hallitus on esittänyt monenlaisia uudistuksia liittyen opintotukiin. Asumistukeen kohdistuu leikkauksia ja aikuiskoulutustuki lakkautettiin kokonaan, joten näiden vaikutusten tutkiminen voisi olla tärkeää. Opiskelu muuttuu tulevien suunnitelmien mukaan myös paljon enemmän lainapainotteisemmaksi ja opintotuki pienenee. On mielenkiintoista nähdä miten muutokset vaikuttavat opiskeluhaluuteen ja kuinka

monella on jatkossa taloudellinen mahdollisuus lähteä opiskelemaan. Myös YEL-vakuutuksen kyselyyn vastaajat kokivat epäoikeudenmukaiseksi varsinkin juuri aloitteleville ja sivutoimisille yrittäjille. Sen vaikutuksesta yrittäjäksi ryhtymisen halukkuuteen riittää varmasti tutkittavaa.

Opinnäytetyön toimeksiantajalle Patteri ES:lle tutkimus kertoo, että opiskelijat hakevat tarvitsemansa tiedon ennen kaikkea internetistä ja että Patterin kaltaisilla yhteisöillä on ratkaiseva merkitys opiskelijoille vertaistukea tarjoavana tahona. Tutkimus myös katkoo siipiä asumistukeen liittyviltä todentamattomilta huhuilta. Jos opiskelijayrittäjä ei jostain syystä saa asumistukea niin syy ei välttämättä ole hänen yrittäjätuloissaan, vaan ennemminkin niiden todentamisen taidoissa.

Tekijöilleen opinnäytetyö on ollut mielenkiintoinen matka tieteellisen tutkimuksen syövereihin. Matkalla on ollut mutkia ihan riittämiin, ja välillä on myös oltu ihan eksyksissä. Tuntuu siltä, että matkaa on taivallettu koko ajan ylämäkeen. Toki matkalla on välillä myös leväty ja kerätty voimia. Odotuksissa jo on, että ylämäen jälkeen aukeaa vaihteeksi uusia näkymiä.

LÄHTEET

4H-akatemia. 2024a. 4H-yrittäjälle. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://4h-akatemia.fi/toita-ja-toimintaa/4h-yrittajalle/> [viitattu 29.9.2024].

4H-akatemia. 2024b. 4H-yrittäjänä toimiminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://4h-akatemia.fi/koulutus/4h-yrittajana/> [viitattu 29.9.2024].

4H akatemia. 2024c Y-tunnus 4H-yrittäjälle. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://4h-akatemia.fi/tehtava/y-tunnus/> [viitattu 29.9.2024].

Arvonlisäverolaki 30.12.1993/1501.

British Council s.a. Danish Foundation for Entrepreneurship & Young Enterprise. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.anewdirection.org.uk/as-set/673> [viitattu 27.8.2024].

Digi- ja väestövirasto. 2019a. Yrittäjän persoonallisuuspiirteet. WWW-dokumentti. Päivitetty 22.3.2019. Saatavissa: <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/tyoelama-ja-tyottomuus/yrityksen-perustaminen/opas/olisiko-minusta-yrittajaksi/yrittajan-persoonallisuuspiirteet> [viitattu 14.8.2024].

Digi- ja väestövirasto. 2019b. Yrittäjän taidot. WWW-dokumentti. Päivitetty 22.3.2019. Saatavissa: <https://www.suomi.fi/kansalaiselle/tyoelama-ja-tyottomuus/yrityksen-perustaminen/opas/olisiko-minusta-yrittajaksi/yrittajan-aidot> [viitattu 14.8.2024].

Digi- ja väestövirasto. 2024c. Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön perustaminen. WWW-dokumentti. Päivitetty 23.8.2024. Saatavissa: <https://www.suomi.fi/yritykselle/yrityksen-perustaminen/yritysmuodot/opas/avoin-yhtio-kommandiittiyhtio/avoimen-ja-kommandiittiyhtion-perustaminen> [viitattu 18.8.2024].

Digi- ja väestövirasto. 2024d. Osuuskunnan perustaminen. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.1.2024. Saatavissa: <https://www.suomi.fi/yritykselle/yrityksen-perustaminen/yritysmuodot/opas/osuuskunta/osuuskunnan-perustaminen> [viitattu 7.9.2024].

Digi- ja väestövirasto. 2024e. Toiminimen perustaminen. WWW-dokumentti. Päivitetty 23.8.2024. Saatavissa: <https://www.suomi.fi/yritykselle/yrityksen-perustaminen/yritysmuodot/opas/yksityinen-elinkeinonharjoittaja/toiminimen-perustaminen> [viitattu 29.9.2024].

European Commission s.a. EntreComp: The entrepreneurship competence framework. WWW-Dokumentti. Saatavissa: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/entrecomp-entrepreneurship-competence-framework_en [viitattu 25.8.2024].

Hovinen, E. 2021. Perustanko yrityksen vai ostanko olemassa olevan?. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.op-media.fi/yrittajyyys/yrityksen-perustaminen/perustanko-yrityksen-vai-ostanko-olemassa-olevan/> [viitattu 25.8.2024].

Islam, A. 2023. Asiantuntija. Haastattelu 29.8.2023. Kaakkois-Suomen TE-toimisto.

Kela s.a. Enimmäistukiaika yliopisto-opinnoissa. Kansaneläkelaitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kela.fi/opintotukiaika-yliopisto-opinnot> [viitattu 18.8.2024].

Kela. 2024a. Enimmäistukiaika ammattikorkeakouluopinnoissa. Kansaneläkelaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.9.2024. Saatavissa: <https://www.kela.fi/opintotukiaika-amk-opinnot> [viitattu 18.8.2024].

Kela. 2024b. Keskimääräinen käsittelyaika. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.3.2024. Saatavissa: <https://www.kela.fi/kasittelyajat> [viitattu 26.8.2024].

Kela. 2024c. Koulumatkatuki. Kansaneläkelaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.8.2024. Saatavissa: <https://www.kela.fi/koulumatkatuki#muut-kuin-maksutomaan-koulutukseen-oikeutetut> [viitattu 7.9.2024].

Kela. 2024d. Opintoraha. Kansaneläkelaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.5.2024. Saatavissa: <https://www.kela.fi/opintotuki-opintoraha> [viitattu 25.8.2024].

Kela. 2024e. Opintotukiaika. Kansaneläkelaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 11.3.2024. Saatavissa: <https://www.kela.fi/opintotuki-opintotukiaika> [viitattu 25.8.2024].

Kela. 2024f. Opintolainahyvitys. Kansaneläkelaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 22.2.2024. Saatavissa: <https://www.kela.fi/opintolainahyvitys> [viitattu 1.9.2024].

Kela. 2024g. Opintolainan määrä. Kansaneläkelaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.5.2024. Saatavissa: <https://www.kela.fi/opintolaina-maara-ja-maksaminen> [viitattu 1.9.2024].

Kenelle ja milloin YEL-vakuutus s.a. Ilmarinen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yel-vakuutus/kenelle-ja-milloin-yel-vakuutus/> [viitattu 25.8.2024].

Kevytyrittäjäksi.com. 2024. Kevytyrittäjyys tutuksi – lue kattavat oppaat. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://kevytyrittajaksi.com/kevytyrittajyys/> [viitattu 25.8.2024].

Kirjalainen, M. 2023. Opiskelijayrittäjyys Etelä-Savon uudistumisen voimavarana. Blogi. Saatavissa: <https://www.esavo.fi/blogi/opiskelijayrittajyys-etela-savon-uudistumisen-voimavarana> [viitattu 25.8.2024].

Käsittelyaika s.a. Kansaneläkelaitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kela.fi/hakemuksen-kasittelyaika> [viitattu 25.8.2024].

Lahtinen, I. 2021. Opintotuen historia, nykypäivä ja tulevaisuus. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kela.fi/documents/20124/410309/optuhistoriap.pdf/0770141b-9fab-4888-6c2f-51a2f75da8f4> [viitattu 25.8.2024].

Lahtinen, I. 2024. Erikoissuunnittelija. Haastattelu 16.2.2024. Kela.

Laki yleisestä asumistuesta 14.11.2014/938.

Lehmusmetsä, T. 2023. Yritysneuvoja. Haastattelu 5.9.2023. Kouvola Innovation Oy.

Mitkä tulot huomioidaan s.a. Kansaneläkelaitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kela.fi/omat-tulot-mitka-tulot-huomioidaan> [viitattu 1.9.2024].

Nuorisolaki 21.12.2016/1285.

NYT s.a. Uskallusta innostua tulevaisuudesta. Nuorten yrittäjäyys ja talous NYT. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://nuortenny.fi/> [viitattu 25.8.2024].

Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a. Opintotukijärjestelmän kehitys. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://okm.fi/opintotukijarjestelman-kehitys> [viitattu 25.8.2024].

Opetushallitus. 2024. Mitä on yrittäjäyyskasvatus? WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/mita-yrittajyyskasvatus> [viitattu 28.9.2024].

Opintolaina s.a. Kansaneläkelaitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kela.fi/opintotuki-opintolaina> [viitattu 26.8.2024].

Opintolainahyvityksen määrä ja maksaminen s.a. Kansaneläkelaitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kela.fi/opintolainahyvitys-maara-ja-maksaminen> [viitattu 3.9.2024].

Opintotukilaki 21.1.1994/65.

Opiskelijan omat tulot s.a. Kansaneläkelaitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kela.fi/opintotuki-omat-tulot> [viitattu 1.9.2024].

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624.

Otus s.a. Vaikuttavaa tutkimustietoa opiskelusta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.otus.fi/> [viitattu 26.8.2024].

Patteri. 2023. Patteri ES. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.patteries.com/> [viitattu 25.8.2024].

Pellervo. 2024. Osuuskuntien keskusjärjestö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://pellervo.fi/> [viitattu 8.9.2024].

PRH. 2023. Palvelut. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 12.1.2023. Saatavissa: https://www.prh.fi/fi/tietoa_prhsta/palvelut.html [viitattu 11.8.2024].

PRH. 2024a. Kaupparekisteriin tehtävien muutos- ja lopettamisilmoitusten hinnat. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 22.8.2024.

Saatavissa: <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/hinnasto/kasittelymaksut/muutokset-ja-lopettamiset.html> [viitattu 30.8.2024].

PRH. 2024b. Kaupparekisteriin tehtävien perustamisilmoitusten hinnat. WWW-dokumentti. Päivitetty 6.8.2024. Saatavissa: <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/hinnasto/kasittelymaksut/perustaminen.html> [viitattu 30.8.2024].

PRH. 2024c. Rekisteröityjen uusien yritysten lukumäärät yritysmuodoittain kaupparekisterissä. Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 3.1.2024. Saatavissa: <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/rekisteroidytyritykset.html> [viitattu 18.8.2024].

PRH. 2024d. Täytyykö valita tilintarkastaja? Patentti- ja rekisterihallitus. WWW-dokumentti. Päivitetty 26.2.2024. Saatavissa: https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutosilmoitus/osakeyhtion johto edustajat ja tilintarkastajat/tilintarkastajan_valinta.html [viitattu 18.8.2024].

Pöytäniemi, E. & Ruokonen, V. 2023. Ota askel kevytyrittäjyyteen-verkkovalmennus. Luentomateriaali Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu 16.2.2023.

Raappana, A. & Kuru, P. 2022. Ysimittari – raportti kyselyn toteuttamisesta. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/163899/Ysimittari-raportti.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 25.8.2024].

Raappana, A. & Pihkala, T. 2024. Three explanations for the development of adolescents' entrepreneurial potential. *International Journal of Educational Research*, 123. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0883035523001350> [viitattu 25.8.2024].

Ship – The Startup Festival. 2024. Facebook. Saatavissa: <https://www.facebook.com/shipstartupfestival/> [viitattu 25.8.2024].

Ship Akatemia s.a. Yrittäjyyspalvelut. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/shipakatemia/> [viitattu 25.8.2024].

Sivutoiminen yrittäjä ja YEL-vakuutus s.a. Ilmarinen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ilmarinen.fi/yrittaja/yel-vakuutus/kenelle-ja-milloin-yel-vakuutus/sivutoiminen-yrittaja-yel/> [viitattu 25.8.2024].

Sorsa, V. 2019. Opiskelija, kiinnostaako yrittäjyys? Ota nämä asiat huomioon. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.op-media.fi/yrittajyys/yrityksen-perustaminen/opiskelija-kiinnostaako-yrittajyys-ota-nama-asiat-huomioon/> [viitattu 18.8.2024].

Startup Foundation. 2023. Entrepreneurship Society Impact Report. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://static1.squarespace.com/static/6373f52589d6e65537a988b9/t/664dd0ecaa4137303faf1761/1716375792831/Startup+Foundation+-+Entrepreneurship+Society+Impact+Report+2023.pdf> [viitattu 25.8.2024].

Suhonen, M. 2021. Mirja Suhonen: Yrittäjyyskasvatus koulutusajattelussa. Blogi. Saatavissa: <https://tekijalehti.fi/2021/11/30/mirja-suhonen-yrittajyyskasvatus-koulutusajattelussa/> [viitattu 27.8.2024].

Suomen 4H-liitto. 2024a. Lähes 9 000 nuorta ansaitsi palkka- ja yrittäjätuloa 8 miljoonaa euroa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://4h.fi/ajankohtaista/lahes-9-000-nuorta-ansaitsi-palkka-ja-yrittajatuloa-8-miljoonaa-euroa/> [viitattu 7.9.2024].

Suomen 4H-liitto. 2024b. 4H-yrittäjälle. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://4h-akatemia.fi/toita-ja-toimintaa/4h-yrittajalle/> [viitattu 25.8.2024].

TE-toimisto s.a. Digi- ja väestötietovirasto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.suomi.fi/organisaatio/tyo-ja-elinkeinotoimisto/23874d44-1986-486a-8400-93862115f537> [viitattu 18.8.2024].

Tampereen yliopisto s.a. Tietoarkisto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/> [viitattu 29.9.2024].

Tilastokeskus. 2013. Inhimillinen pääoma edistää merkittävästi talouskasvua. WWW-dokumentti. Päivitetty 11.3.2013. Saatavissa: https://stat.fi/artikkelit/2012/art_2012-12-10_004.html [viitattu 25.8.2024].

Tilastokeskus. 2024. Opiskelijoiden määrä. WWW-dokumentti. Saatavissa: www.stat.fi/julkaisu/cln36h8wmarx40cutnrvg4lau [viitattu 26.8.2024].

Tilintarkastuslaki 18.9.2015/1141.

Ukko.fi s.a. Kevytyrittäjyys on huolettomin tapa laskuttaa työstäsi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.ukko.fi/kevytyrittajyys/> [viitattu 29.9.2024].

Ukko.fi. 2022. Luvanvaraiset toimialat. WWW-dokumentti. Päivitetty 13.9.2022. Saatavissa: <https://www.ukko.fi/yrittajyyskoulu/luvanvaraiset-toimialat/> [viitattu 24.9.2024].

Uusyrittäjäkeskus. 2019. Selko-opas yrittäjyyteen, 42–49. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://uusyrittajakeskus.fi/wp-content/uploads/2020/12/SUK_OPAS2019_selkokieli_VERKKOON.pdf [viitattu 11.8.2024].

Verohallinto. 2019. Uusi yrittäjä – muista ilmoitus- ja maksuvelvollisuutesi. WWW-dokumentti. Päivitetty 2.1.2019. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yriytykset-ja-yhteisot/yriytystoiminta/uusi-yriyty/veroilmoitukset/> [viitattu 28.9.2024].

Verohallinto. 2022. Mikä arvonlisävero on? WWW-dokumentti. Päivitetty 3.1.2022. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yriytykset-ja-yhteisot/verot-ja-makset/arvonlisaverotus/mika-arvonlisavero-on/> [viitattu 27.9.2024].

Verohallinto. 2023a. Ennakkoveron erien määrä. WWW-dokumentti. Päivitetty 27.11.2023. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yriytykset-ja-yhteisot/verot-ja-makset/ennakkovero/kuinka-usein-ennakkovero-maksetaan/> [viitattu 26.9.2024].

Verohallinto. 2023b. Kirjanpito, tilikausi, verokausi. WWW-dokumentti. Päivitetty 1.1.2023. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yritystointi/uusi-yritys/kirjanpito-tilikausi-verokausi/> [viitattu 18.8.2024].

Verohallinto. 2023c. Myöhästymismaksu ja veronkorotus henkilöasiakkaan tuloverotuksessa. Päivitetty 1.1.2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/verokortti-ja-veroilmoitus/veroilmoitus-ja-verotuspaato/my%C3%B6h%C3%A4stymismaksu-ja-veronkorotus/> [viitattu 26.9.2024].

Verohallinto. 2024a. Ennakkovero – yritysasiakkaat. WWW-dokumentti. Päivitetty 24.6.2024. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/ennakkovero/> [viitattu 18.8.2024].

Verohallinto. 2024b. Näin rekisteröidyt arvonlisäverovelvolliseksi. WWW-dokumentti. Päivitetty 14.5.2024. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/rekisterointi/> [viitattu 14.5.2024].

Verohallinto. 2024c. Osakeyhtiön ja osuuskunnan tuloverotus. WWW-dokumentti. Päivitetty 15.2.2024. Saatavissa: <https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/osakeyhtio-ja-osuuskunta/tuloverotus/> [viitattu 18.8.2024].

Verohallinto. 2024d. Pienten yritysten arvonlisäverotukseen muutoksia 2025 – vähäisen toiminnan raja nousee, alarajahuojennus poistuu ja vähäisen toiminnan verovapautus laajenee EU-maihin. WWW-dokumentti. Päivitetty 28.6.2024. Saatavissa: <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/uutishuone/verotuksen-muutoksia/pienyriyten-arvonlisaverotukseen-muutoksia-2025/> [viitattu 28.9.2024].

YES ry. 2024. Yrittäjämäisen osaamisen ekosysteemi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://yesverkosto.fi/yes/mita-yrittajyykasvatus-on/yrittajamaisen-osaamisen-ekosysteemi> [viitattu 25.8.2024].

Yle. 2024. Kaupunki ja 4H tarjoavat nuorille mahdollisuuden kokeilla yrittäjyyttä ensi kesänä Hämeensaarella. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20085620> [viitattu 5.9.2024].

Yleinen asumistuki s.a. Kansaneläkelaitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kela.fi/yleinen-asumistuki> [viitattu 26.8.2024].

Yrityksen perustamisopas; käytännön perustamistoimet 2024. 34. uudistettu painos. Turenki: Hansaprint Oy, 24–219.

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Rekisteröityjen uusien yritysten lukumäärät yritysmuodoittain kaupparekisterissä. Patenti- ja rekisterihallitus. 3.1.2024.

Taulukko 2. Vuositulorajat vuonna 2023 ja 2024. Opiskelijan omat tulot s.a. Kansaneläkelaitos.

Taulukko 3. Vuositulorajat vuonna 2022. Opiskelijan omat tulot s.a. Kansaneläkelaitos.

Taulukko 4. Ensimmäiset korkeakouluopinnot on aloitettu 1.8.2017 tai sen jälkeen. Kansaneläkelaitos. 2.9.2024.

Taulukko 5. Enimmäistukiaika, jos suoritat sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa. Kansaneläkelaitos s.a.

Taulukko 6. Seurantatilasto. Webropol-kysely

KUVALUETTELO

Kuva 1. Vastaajan ikä. Webropol-kysely.

Kuva 2. Vastaajan sukupuoli. Webropol-kysely.

Kuva 3. Maakunnat. Webropol-kysely.

Kuva 4. Oletko vielä opiskelija vai jo valmistunut? Webropol-kysely.

Kuva 5. Opiskelumuoto. Webropol-kysely.

Kuva 6. Opinnot. Webropol-kysely.

Kuva 7. Toimitko yrittäjänä opintojen ohella? Webropol-kysely.

Kuva 8. Oletko ajatellut myöhemmin ryhtyvän yrittäjäksi? Webropol-kysely.

Kuva 9. Missä vaiheessa aloitit yrittäjyyden? Webropol-kysely.

Kuva 10. Yritysmuoto, jos toimit yrittäjänä? Webropol-kysely.

Kuva 11. Tiedätkö mihin Kelan tai TE-palveluiden tukiin olet oikeutettu, kun toimit yrittäjänä opintojen ohella? Webropol-kysely.

Kuva 12. Mistä tai miten haluaisit saada tietoa Kelan/TE-palveluiden tukimuodoista? Webropol-kysely.

Kuva 13. Oletko hyödyntänyt Kelan tai TE-palveluiden tukia opiskelevana yrittäjänä? Webropol-kysely

Kyselylomake

Opiskelijayrittäjän tulojen vaikutus yhteiskunnan tukiin

Hei! Olemme Xamkin Kouvolan kampukselta liiketalouden opiskelijat Netta Lassila ja Merja Kuukka. Teemme opinnäytetyöhön liittyvää tutkimusta siitä, kuinka opiskelijayrittäjän tulot vaikuttavat yhteiskunnan tukiin. Opinnäytetyömme toimeksiantajana toimii Patteri Entrepreneurship Society.

Tavoitteenamme on selvittää, kannattaako opiskeluaikana toimia yrittäjänä ja miten opiskelijayrittäjän tulot vaikuttavat opiskelijoille myönnettäviin yhteiskunnan tukiin. Lisäksi haluamme selvittää onko opiskelijoilla tietoa, mitä Kelan tai TE-palveluiden tukia opiskelijayrittäjä voi saada. Haluamme kuulla kokemuksiasi aiheeseen liittyen.

Kyselyn loppuun voit jättää omat yhteystietosi, jos haluat tulla haastatelluksi omista kokemuksistasi aiheeseen liittyen sekä osallistua lahjakorttien ja Patteri ES:n tuotepaketin arvontaan. Tutkimus toteutetaan anonymisti, eikä siitä pystytä selvittämään vastaajan henkilöllisyyttä.

Tämä kysely sisältää kaksi sivua, jossa on monivalinta- sekä avoimia kysymyksiä.

1. Vastaajan ikä

- 18–25-vuotias
 26–35-vuotias
 36–45-vuotias
 46–55-vuotias
 56 tai vanhempi

2. Vastaajan sukupuoli

- Nainen
 Mies
 Muu
 En halua vastata

Maakunnat

4. Oletko vielä opiskelija vai jo valmistunut?

- Opiskelija, mikä vuosi menossa?
- Valmistunut

5. Opiskelumuoto

- Päivätoteutus
- Monimuotototeutus
- Verkkototeutus
- Jotain muuta

6. Opinnot

- Liiketalous ja turvallisuus
- Terveys, kuntoutus ja liikunta
- Peliala ja ICT
- Muotoilu- ja restaurointi
- Tekniikka ja metsätalous
- Merenkulku ja logistiikka
- Sosiaali- ja nuorisokasvatusala
- Matkailu- ja ravitsemisala
- Joku muu

7. Toimitko yrittäjänä opintojen ohella?

- Kyllä
- En

8. Oletko ajatellut myöhemmin ryhtyvän yrittäjäksi?

- Kyllä
- En

9. Missä vaiheessa aloitit yrittäjyyden?

- Ennen opintoja
- Opintojen aikana
- Opintojen jälkeen

10. Yritysmuoto, jos toimit yrittäjänä?

11. Millä perusteella valitsit kyseisen yritysmuodon?

12. Mieltäpidetäkö yrittäjänä toimimisesta opintojen ohella?

13. Tiedätkö mihin Kelan tai TE-palveluiden tukiiin olet oikeutettu, kun toimit yrittäjänä opintojen ohella?

- Kyllä
 En

14. Mistä tai miten haluaisit saada tietoa Kelan/TE-palveluiden tukimuodoista?

- Opintoihin kuuluvista kurseista
 Netistä
 Sosiaalisesta mediasta
 Yritysneuvonnasta
 Opiskelijayrittäjyystapahtumista
 Jostain muualta, mistä?

15. Oletko hyödyntänyt Kelan tai TE-palveluiden tukia opiskelevana yrittäjänä?

- Kyllä
 En

16. Mitä Kelan tai TE-palveluiden tukia olet hyödyntänyt?

17. Kuinka viranomaisasiointi on sujunut opiskelijayrittäjänä?

1 5

18. Jos asiointi on ollut haastavaa, niin millaisia haasteita olet kohdannut liittyen tukiiin?

19. Vapaa sana aiheeseen liittyen

20. Suostuisitko haastateltavaksi kertomaan kokemuksistasi aiheeseen liittyen (positiiviset sekä negatiiviset kokemukset)?

Kyllä

En

21. Haluatko vielä lopuksi osallistua arvontaan?

Kyllä

En

22. Yhteystiedot haastattelua varten

Etunimi

Matkapuhelin

Sähköposti

23. Yhteystiedot arvontaan varten

Etunimi

Matkapuhelin

Sähköposti

Tietosuojailmoitus

Tietosuojailmoitus sovellettavaksi opiskelijoiden opinnäytetöihin

(Tietosuojalaki 2018/1050, EU:n yleinen tietosuoja-asetus 2016/679)

Pyydämme sinua osallistumaan Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) opintoihin sisältyvään opinnäytetyöhön liittyvään tutkimukseen.

Tämä tietosuojailmoitus kuvaa, miten henkilötietojasi käsitellään tutkimuksessa.

Opinnäytetyöhön osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Voit myös halutesasi keskeyttää osallistumisesi koska tahansa. Mikäli keskeytät tutkimuksen tai peruutat suostumuksen käsitellä henkilötietojasi, keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja voidaan anonymisoituna käyttää osana tutkimusaineistoa.

1. Opinnäytetyön rekisterinpitäjä

Netta Lassila bnela001@edu.xamk.fi

Merja Kuukka cmeku003@edu.xamk.fi

2. Opinnäytetyön aihe, kesto ja suorittajat

Opiskelijayrittäjän tulojen vaikutus yhteiskunnan tukiin

06/2023–04/2024

Netta Lassila & Merja Kuukka

3. Mihin tarkoitukseen henkilötietojani kerätään ja käsitellään?

Opinnäytetyön tutkimukselliseen tarkoitukseen.

4. Millä perusteella henkilötietojani käsitellään opinnäytetyössä?

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella: tutkittavan suostumus

5. Mitä tietoja minusta käsitellään?

Opinnäytetyössä ei kerätä tai käsitellä arkaluontoisia henkilötietoja. Kerättäviä tietoja ovat ikä, sukupuoli ja yleisiä opiskeluun sekä yritysmuotoon liittyviä tietoja.

Kyselyn lopussa on mahdollisuus ilmoittautua haastateltavaksi sekä osallistua tuotepaketti arvontaan, jolloin kerättäviä tietoja ovat nimi ja sähköpostiosoite.

6. Mistä lähteistä tietoni kerätään?

Tiedot kerätään kyselylomakkeella annettujen vastausten muodossa.

7. Luovutetaanko henkilötietojani kolmansille osapuolille?

Henkilötietoja ei luovuteta kolmansille osapuolille.

8. Käsitelläänkö tietojani EU:n tai ETA:n ulkopuolella?

Ei käsitellä.

Xamkissa käytetään tallennustilana Microsoft pilvipalveluita (Teams ja OneDrive).

Microsoft käsittelee pääsääntöisesti tietoja EU/ETA-alueella ja alueellisissa tietokeskuksissa. Microsoft on sitoutunut toimimaan EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisesti. Microsoftin tietosuojalauseke on luettavissa osoitteesta: <https://privacy.microsoft.com/fi-FI/privacystatement>

9. Kuinka kauan henkilötietojani säilytetään?

Henkilötietoja säilytetään opinnäytetyön valmistumiseen asti ja tämän jälkeen ne hävitetään.

10. Miten henkilötietoni suojataan?

Tietoja säilytetään sähköisessä muodossa ja niihin on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijöillä. Tiedot on suojattu käyttäjätunnuksin ja salasanoin.

11. Miten voin käyttää tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiani?

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa, johon voi ottaa yhteyttä on: Netta Lassila (bnela001@edu.xamk.fi) & Merja Kuukka (cmeku003@edu.xamk.fi)

a) Suostumuksen peruuttaminen (tietosuoja-asetuksen 7 artikla)

Sinulla on oikeus peruuttaa antamasi suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta suostumuksen perusteella ennen sen peruuttamista suoritettua käsittelyä lainmukaisuuteen.

b) Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

c) Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

d) Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa.

e) Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

f) Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin ammattikorkeakoulu ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus erityisesti vakinaisen asuin- tai työpaikkasi sijainnin mukaiselle valvontaviranomaiselle, mikäli katsot, että henkilötietojen käsittelyssä rikotaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta (EU) 2016/679. Suomessa valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

12. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Xamkin tietosuojavastaavaan saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuoja-vastaava@xamk.fi

Haastattelukysymykset

Haastattelukysymykset TE-palveluille:

1. Myönnetäänkö opiskelijoille starttirahaa?
2. Hakevatko opiskelijat starttirahaa? Onko opiskelijoilla tietoa tästä? (onko näistä teillä jotain tilastoja)
3. Mitkä ovat perusteet sille saako starttirahaa vai ei?
4. Jos starttirahaa saa niin saako muita tukia?
5. Vaikuttavatko tulevat organisaatio uudistukset mitenkään starttirahan saantiin?
6. Millaisia palveluita teillä on tarjolla opiskelijayrittäjille?
7. Miten määrittelette opiskelijan, jos starttirahaa ei myönnetä opiskelijalle? Onko tässä joku raja opintopisteissä tai koskeeko tutkinto-opiskelijaa?
8. Mikä yritysmuoto olisi paras opiskelijalle ajatellen yhteiskunnan tukia?
9. Olisiko teillä opiskelijoille vinkkejä yrittäjyyttä suunnitellessa?

Haastattelukysymykset Kinnolle:

1. Mistä opiskelijan olisi hyvä lähteä liikenteeseen suunnitellessaan yrittäjyyttä?
2. Mikä olisi paras yritysmuoto ajatellen opintojen suoritusta sekä tukien valossa?
3. Miten paljon opiskelijat hyödyntävät teidän palveluitanne?
4. Jos hankkii valmiin yrityksen ostamalla liiketoiminnan niin onko mitään tukia mahdollisuus saada?
5. Mitä kautta yhteydenotot teille tulee? Onko tästä tietoa?
6. Autatteko hakemusten teossa/yrityksen perustamisessa alusta loppuun saakka?
7. Onko teillä yhteistyötä muiden tahojen kanssa. Kenen?
8. Mitä kaikkea apua teiltä voi saada? Autatteko esimerkiksi laskemaan yrityksen arvon?
9. Mitä tukia opiskelijayrittäjä voi saada?
10. Vinkit yrittäjyyteen opiskelijoille?

Haastattelukysymykset Kela:

1. Jos opiskelija tienaa opintojen ohella yrittäjänä niin miten esim. Kela huomioi tällaisen tulonhankinnan suhteessa haettaviin tukiin?
2. Hakeeko opiskelijayrittäjä tukia samoilla hakemuksilla kuin palkansaaja?
3. Mitkä tekijät/ehdot vaikuttavat siihen saako opiskelijayrittäjä tukia vai ei saa? Mitkä ovat mahdolliset tuet mitä opiskelijayrittäjä voi saada?
4. Onko jotain selkeää syytä, joka estää opiskelijayrittäjän saamasta tukia?
5. Onko opiskelumuodolla merkitystä/tavoitteellisuudella merkitystä? (tutkinto-opiskelija, avoin yms.)
6. Miten yrittäjäopiskelijan tukiprosessi etenee Kelassa ja mitä siitä kannattaisi huomioida, jotta lopputulos olisi kaikkien kannalta sujuvin?
7. Onko teillä yhteinen linja päätöksen teossa vai harkitsetteko tapauskohtaisesti?
8. Onko yritysmodolla vaikutusta tukien saantiin?
9. Haluaako Kela nähdä opiskelijayrittäjän liiketoimintasuunnitelmat yms.?
10. Kuinka pitkät käsittelyajat teillä on ja maksetaanko tukia takautuvasti?
11. Vaikuttaako päätökseen esim. puolison tai vanhempien kanssa asuminen?
12. Jos puoliso tai perheenjäsen on yrittäjä niin vaikuttaako tämä opiskelijan tukiin?
13. Saako opiskelijayrittäjä korotuksia esim. Lapsesta?
14. Onko teillä tilastoja Suomessa toimivista opiskelijayrittäjistä?
15. Tuleeko teille paljon valituksia päätöksistä opiskelijoilta? Valitustilanteessa kuinka prosessi etenee, tarvitaanko hakijalta lisäselvityksiä? Jos lisäselvityksiä tarvitaan niin mitä ne ovat yleensä?
16. Hyödynnetäänkö tekoälyä jo Kelan prosesseissa? Miten tämä käytännössä toimii?
17. Onko Kelalla opiskelijayrittäjyyteen erikoistuneet käsittelijät vai tekeekö näiden hakemusten päätökset sellainen, joka vastaa yleisesti opiskelijoiden tukiasioista?
18. Mitkä lait vaikuttavat opiskelijoiden asioihin?
19. Kelan näkemys yrittäjänä toimimisesta opintojen ohella?
20. Osaako opiskelijat kysellä aiheesta vai jättävätkö hyödyntämättä mahdolliset tuet?

21. Ohjataanko esimerkiksi TE-palveluista opiskelijoita Kelaan tukiasioissa?
22. Onko Kelalla vinkkejä opiskelijoille, jotka suunnittelevat yrittäjyyttä?

Täydentäviä kysymyksiä TEAMS-tapaamisella Kelalle:

23. Mikä on peruste sille, että kimppakämpäkaverin kanssa asumisessa tämän tulot vaikuttavat asumistukeen?
24. Avoimen korkeakoulun opiskelijan opintotuki; mitkä voisivat olla poikkeuksia, että tukea saa?
25. Miten tulojen pieneneminen vaikuttaa tukiin? (jos pienenee 200 € niin Kelaan pitää ilmoittaa)
26. Onko Kelalla jotain tapauksia vaikeista hakemuksista, kuinka asiat on ratkaistu vai tehdäänkö aina kaikissa tapauskohtaisesti päätökset?
27. Pystyisikö kaikki asiat hoitamaan nykyisin OmaKelan kautta?
28. Mihin perustuu, että naimisissa ollessa tuki on suurin mahdollinen?
29. Miten paljon tukien leikkaukset näkyvät näissä ja mihin leikkaukset kohdistuvat?
30. Onko Kelalla näkemystä siitä, miten nämä tukien leikkaukset vaikuttavat opiskelijoiden intoon enää hakeutua opiskelemaan?
31. Kysymyksestä 14 tilastoa, voisiko sitä vähän avata, että miten kuuluisi tulkita?
32. Miksi opintotuessa ei tilastoida sitä, että mitä tekee mutta asumistuessa tilastoidaan?
33. Onko tekoälylle tulevaisuudessa jotain suunnitelmia?
34. Onko sinulla tiedossa Kelaan kohdistuvia muita opinnäytetöitä/tutkimuksia?
35. Onko suunnitelmia yhteistyön kehittämiseksi?